МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

Магістерська робота

СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Виконав: студент, ІІ курсу,
групи 8.0543
спеціальності 054 «Соціологія»
освітньої програми «Соціологія»
А.В. Бичков

Керівник: професор кафедри соціології,
д-р філос. наук, доцент
Скворець В.О.

Рецензент: доцент кафедри
соціології, к.соц.н.,
О.С. Сорокіна

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Соціології та управління
Кафедра Соціології
Рівень вищої освіти Магістр
Спеціальність 054 «Соціологія»
Освітня програма «Соціологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
В.О. Скворець _____
12 Березня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Бичкову Антону Владиславовичу

1. Тема роботи (проекту) Ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії
Керівник роботи д.філос.н., доцент, професор кафедри соціології, Скворець В.О.
Затверджені наказом ЗНУ від 11 березня 2024 року № 434-с
2. Строк подання студентом роботи 19 лютого 2025 р.
3. Вихідні дані до роботи 1.Альтернативні джерела енергії. Енергія вітру: навч. посіб. / Сиротюк С. В., Боярчук В. М., Гальчак В. П. Львів : Магнолія 2006, 2018. 182 с. 2. Альтернативна енергетика в Україні: актуальний стан. DLF Attorneys-at-law, 2024. URL: https://dlf.ua/ua/alternativna-energetika-v-ukrayini-aktualnij-stan/#1 (дата звернення: 10.01.2025). 3. Бойко Н. М. Роль освіти у формуванні екологічної свідомості молоді. Київ : Наукова думка, 2020. 210 с. 4. Екологічна культура та енергозбереження: навчальний посібник / За ред. Т. Г. Шевченко. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. 250 с.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Уточнення змісту понять «молодь», «споживач енергії», «виробник енергії», «традиційні джерела енергії», «альтернативні джерела енергії», «відновлювані джерела енергії», «енергоефективність»; 2. Аналіз стану дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії; 3. Визначення підходів та методів у дослідженні ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії; 4. Аналіз розвитку альтернативних та відновлювальних джерел енергії: проблеми і тенденції; 5. Дослідження ставлення населення України до використання традиційних і альтернативних джерел енергії; 6. Розробка програми соціологічного дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії; 7. Аналіз результатів соціологічного дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії; 8. Визначення рекомендацій щодо формування адекватного ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов’язкових креслень)

Рисунків 2

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Скворець В.О., д.філос.н., проф.	03.09.2024	03.09.2024
Розділ 2	Скворець В.О., д.філос.н., проф.	14.12.2024	14.12.2024
Розділ 3	Скворець В.О., д.філос.н., проф.	02.01.2025	02.01.2025

7. Дата видачі завдання 12 березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір та формулювання теми роботи	Березень 2024	*виконано*
2.	Опрацювання наукових джерел	Квітень-Червень 2024	*виконано*
3.	Робота над вступом	Липень-Серпень 2024	*виконано*
4.	Робота над першим розділом	Вересень-Жовтень 2024	*виконано*
5.	Робота над другим розділом	Жовтень 2024	*виконано*
6.	Проведення соціологічного дослідження	Листопад 2024	*виконано*
7.	Робота над третім розділом	Грудень-Січень 2024	*виконано*
8.	Робота над висновками	Лютий 2025	*виконано*

Студент _____ А.В. Бичков

Керівник роботи (проекту) _____ В.О. Скворець

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Т.О. Ратушна

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: складається з 62 сторінок, 56 позицій у списку літератури, 2 додатків.

МОЛОДЬ, ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Мета дослідження: визначення ставлення молоді до використання альтернативних і відновлюваних джерел енергії та обґрунтування шляхів залучення молоді до розвитку альтернативних (відновлюваних) джерел енергії.

Об'єкт дослідження: ставлення населення України до використання традиційних і альтернативних джерел енергії.

Предмет дослідження: ставлення молоді м. Кривого Рогу до використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії.

Методи дослідження: анкетування.

Гіпотези:

1) Молодь є недостатньо обізнаною в питаннях використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії.

2) ЗМІ недостатньо інформують населення з питання використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії.

3) Молоді люди у своїй більшості мають практики використання енергозберігаючих ресурсів з метою економії коштів та збереження екології, але не використовують альтернативних і (відновлювальних) джерел енергії.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, 8 підрозділів, висновків, списку літератури та додатків.

Висновки:

1. Не зважаючи на сучасну тенденцію пов'язану з економією енергоресурсів та із запровадженням нових видів альтернативних (відновлювальних) джерел енергії, молодь віком від 18 до 35 років погано обізнана в цьому питанні, через погану поінформованість.

2. В результаті проведеного авторського соціологічного дослідження було підтверджено що ЗМІ не достатньо висвітлює проблему альтернативних (відновлювальних) джерел енергію у такому індустріальному місті як Кривий Ріг.

3. Молоді люди у своїй більшості мають практики використання енергозберігаючих ресурсів з метою економії коштів та збереження екології, але не використовують альтернативних і (відновлювальних) джерел енергії.

SUMMARY

Diploma thesis consists of 62 pages, 56 literature sources, and 2 annexes.

YOUTH, ENERGY CONSUMER, ENERGY PRODUCER, TRADITIONAL ENERGY SOURCES, ALTERNATIVE ENERGY SOURCES

Research purpose: to determine the attitude of young people towards the use of alternative and renewable energy sources and to justify ways to involve young people in the development of alternative (renewable) energy sources.

Research object: attitude of the population of Ukraine towards the use of traditional and alternative energy sources.

Research subject: attitude of youth of Kryvyi Rih towards the use of alternative and renewable energy sources.

Research method: Survey.

Research hypothesis:

1. Young people are knowledgeable about the use of alternative (renewable) energy sources.
2. The media does not sufficiently inform the public about the use of alternative (renewable) energy sources.
3. The majority of young people support the use of energy-saving resources to save money and protect the environment.

Conclusions:

Despite the current trend related to energy saving and the introduction of new types of alternative (renewable) energy sources, young people aged 18 to 35 are poorly informed on this issue due to poor awareness.

As a result of the author's sociological research, it was confirmed that the media does not sufficiently cover the problem of alternative (renewable) energy sources in such an industrial city as Kryvyi Rih.

Young people, in their majority, have practices of using energy-saving resources in order to save money and preserve the environment, but do not use alternative and (renewable) energy sources.

ЗМІСТ

ВСТУП.....6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ.....12
1.1. Уточнення зміст понять «молодь», «споживач енергії», «виробник енергії», «традиційні джерела енергії», «альтернативні джерела енергії», «відновлювані джерела енергії», «енергоефективність».....12
1.2. Стан дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії.....14
1.3. Підходи та методи в дослідженні ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії.....20
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ 35
2.1. Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії: проблеми і тенденції 35
2.2. Ставлення населення України до використання традиційних і альтернативних джерел енергії.....37
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ.....43
3.1. Програма соціологічного дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії.....43
3.2. Результати соціологічного дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії.....45
3.3. Рекомендації щодо формування адекватного ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії.....52
ВИСНОВКИ 54
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....57
ДОДАТКИ 63

ВСТУП

Актуальність. Початок повномасштабної війни, розпочатої російською федерацією, супроводжується атаками на енергетичну інфраструктуру України, що, в свою чергу вимагає невідкладного рішення проблеми подолання кризи дефіциту електроенергії у м. Кривий Ріг. Саме для подолання цієї кризи людям була запропонована альтернативна енергетика, що в свою чергу дає можливість покращити не тільки стан української енергомережі, але й дає змогу для подальшого розвитку національної енергетики, більш надійної, стійкої та адаптованої до протистояння ракетним та дроновим ударам ворога. [28].

Історично, завдяки соціально-економічному розвитку, Україна має сильний енергетичний сектор, що включає в себе нафтогазову, гідроенергетичну, електроенергетичну, вугільну та атомну промисловість. Енергетика займає вагоме місце в економіці країни, так як забезпечуючи 8% ВВП, Україна входить в топ-30 країн за рівнем споживання енергії, що в свою чергу означає непрогнозованість цін на викопне паливо, залежність від імпорту енергоресурсів в поєднанні з руйнівним впливом на навколишнє середовище, здоров’я та життя людей [40].

За даними Держстату за останні 10 років фіксується низька народжуваність та зростання смертності, тобто населення скоротилось на 2 337 049 осіб [28]., що говорить, окрім депопуляції населення, про серйозну проблему забруднення повітря і навколишнього середовища, внаслідок якого збільшується кількість захворювань в країни, що в свою чергу зменшує тривалість життя і призводить до регресивного типу відтворення поколінь [3].

Концепція розвитку енергетики країни полягає у формуванні та реалізації цілей, що відповідають поточному етапу розвитку економіки. Енергетика є основою розвитку господарства та частиною економіки.

Оскільки традиційна енергетика не передбачає відновлення, то виникає необхідність використання альтернативних джерел енергії [33].

Альтернативна енергетика, що є сукупністю перспективних способів отримання, передачі та використання енергії, викликає інтерес через вигідність їх використання при низькому ризику заподіяння шкоди навколишньому середовищу [17]., на відміну від традиційної енергетики, яка погіршує екологічну складову у вигляді змін клімату, забруднення повітря, обмежену кількість ресурсів (для традиційної енергетики необхідна сировина у вигляді вугілля, газу та нафти, що мають обмежену кількість) та загрозу радіоактивного забруднення певних територій [20].

Перспектива використання альтернативної енергетики полягає в тому, що окрім того, що розвиток альтернативної енергетики зменшує викиди парникових газів в атмосферу, забезпечує стабільність в енергетичному комплексі за рахунок зменшення споживання традиційних корисних копалин (газу, нафти, вугілля тощо), це ще є й додатковим енергетичним ресурсом держави. Тобто з усього вищесказаного можна зробити висновок що відновлювальна енергетика збільшує обсяги виробництва і споживання енергії і також покращує локальний і глобальний масштаб навколишнього середовища [20].

За оцінками МЕА, для досягнення нульового сумарного викиду вуглекислого газу до 2050 р. з метою запобігання потепління на Землі більш ніж на 1,5 градуса за Цельсієм, дві третини всієї енергії та 90% електроенергії на планеті вироблятиме зелена енергетика. До 2030 року розвиток зеленої енергетики дозволить створити 14 мільйонів нових робочих місць [32].

Разом з тим, варто зазначити і недоліки зеленої енергетики, що негативно впливають на її розвиток в сфері енергетики.

Одна з основних причин це надвисокі витрати на будування вітрових та сонячних електропередач, так як для повноцінної роботи необхідно досягнути максимальної кількості, а не середньої потужності, що негативно впливає на

економіку країни та потребує фінансування зі сторони партнерів інвесторів [20].

Також ще один неочевидний мінус це нерівномірне вироблення енергії: сонячна, вітрова та водяна енергії потребують природних ресурсів (сонце, вітер, вода), що залежать від погодних умов та географічного розташування. Так, наприклад, вироблення енергії від вітру в середньому зосереджується на показниках від 25 до 35%, а від сонця від 10 до 25% [34].

Ще один суттєвий недолік зеленої енергетики полягає у забруднені екології, а саме це більше стосується гідроелектростанцій, які при несправності греблі або іншої споруди викликають аварії та затоплюють території. Також гідроелектростанції впливають на екосистему, зокрема на біоценоз, що негативно впливає на біосферу та змінює її, прикладом якого є підрив російськими військовими Каховської ГЕС, що є воєнним злочином та спричинило екоцид в країні. Крім того, штучна гребля зменшує кількість кисню у воді, що призводить до гибелі підводного світу, який змінює біосферу [34].

На даний момент альтернативна енергетика постійно потерпає через військову агресію зі сторони російської федерацію, загальна сума що становить 3 млрд доларів. За період повномасштабної війни було знищено близько 45% гідроенергетичних споруд. Тільки за 2023 рік було пошкоджено або знищено Каховську ГЕС, Канівську ГЕС та станції Дніпро ГЕС, через що було втрачено приблизно 2500 МВт потужностей, що становить приблизно 8 млрд доларів. Окрім того, 80% вітрогенерації окуповані та пошкоджені, що негативно впливає на економіку країни [27].

Проблемна ситуація. Впродовж останнього року в Україні відчувається дефіцит електроенергії, пов’язаний з атаками на енергетичну інфраструктуру країни з боку російської федерації. Традиційна енергетика м. Кривого Рогу, як і всієї України, виявилася дуже вразливою в умовах воєнного стану. Водночас масштаби і темпи впровадження альтернативної енергетики не відповідають потребам забезпечення енергобезпеки України в умовах воєнного часу.

Однак перехід від традиційних до альтернативних (відновлювальних) джерел є проблемою не тільки технологічною та економічною, а й соціальною, оскільки населення України, звикнувши до традиційної енергетики, стримано ставиться до альтернативної енергетики через недостатню поінформованість, уявлення про високу вартість цих джерел енергії, або через небажання змін у звичайному способі життя. Тому саме молодь, як соціальна група, яка є найбільш активним суб'єктом соціальних змін, характеризується соціальною активністю, ініціативністю, новаторством, здатна стати провідною силою у впровадженні альтернативних (відновлювальних) джерел енергії.

Об'єкт дослідження: ставлення населення України до використання традиційних і альтернативних джерел енергії.

Предмет дослідження: ставлення молоді м. Кривого Рогу до використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії.

Територіальні межі дослідження: місто Кривий Ріг.

Мета дослідження: визначення ставлення молоді до використання альтернативних і відновлюваних джерел енергії та обґрунтування шляхів залучення молоді до розвитку альтернативних (відновлюваних) джерел енергії.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних наукових завдань:

– уточнити зміст понять «молодь», «споживач енергії», «виробник енергії», «традиційні джерела енергії», «альтернативні джерела енергії», «відновлювані джерела енергії», «енергоефективність»;

– охарактеризувати стан дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії;

– підходи та методи в дослідженні ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії;

– ставлення населення України до використання традиційних джерел енергії;

– проблеми, тенденції та розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії

– провести опитування щодо ставлення молоді до підвищення енергоефективності;

– проаналізувати та інтерпретувати результати дослідження ставлення молоді до підвищення енергоефективності;

– розробити рекомендації щодо покращення енергоефективності в Україні.

Гіпотези:

1) Молодь є недостатньо обізнаною в питаннях використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії.

2) ЗМІ недостатньо інформують населення з питання використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії.

3) Молоді люди у своїй більшості мають практики використання енергозберігаючих ресурсів з метою економії коштів та збереження екології, але не використовують альтернативних і (відновлювальних) джерел енергії.

Методи дослідження: анкетування

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, 8 підрозділів, висновків, списку літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

1.1. Уточнення змісту понять «молодь», «споживач енергії», «виробник енергії», «традиційні джерела енергії», «альтернативні джерела енергії», «відновлювані джерела енергії», «енергоефективність»

Для дослідження проблеми ставлення молоді до використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії необхідно уточнити зміст понять «молодь», «споживач енергії», «виробник енергії», «традиційні джерела енергії», «альтернативні джерела енергії», «відновлювані джерела енергії», «енергоефективність».

Молодь є головною соціальною групою, що може вплинути на розвиток зеленої енергетики України [52], представники молоді є головними інвесторами енергетичних технологій, молодь має можливості вагомого впливу на формування громадської думки щодо популяризації зеленої енергетики і збереження екології [40].

Молодь – соціально-демографічна група, що виділяється на основі сукупності вікових характеристик, особливостей соціального положення і обумовлених тим чи іншим складом соціально-психологічних властивостей. Має вікові характеристики (фізіологічний і соціальний вік, а також юридичні аспекти), соціальні положення та соціально-психологічні властивості, що роблять специфіку молоді як соціальної групи динамічною, мобільною та прогресивною на відміну від інших груп. [29]. Міністерством юстиції України роз’яснено, спираючись на Закон України “Про основні засади молодіжної політики” від 31 березня 2023 року №1414-IX [29]., визначено що молодь це громадяни України віком від 14 до 35 років [29].

Споживач енергії – це фізична або юридична особа, яка використовує енергію для власних потреб. Споживачами можуть бути домогосподарства,

транспорт, підприємства, державні установи тощо. За типом споживаної енергії є електроенергія, теплова і хімічна енергії, а за рівнем споживання розділяють побутових, промислових і комерційних, транспортних і державних споживачів, що можуть вибирати між традиційними та альтернативними джерелами енергії [29].

Виробник енергії – це фізична або юридична особа, яка виробляє електричну, теплову або механічну енергію з різних джерел для власного споживання або продажу, що мають певні недоліки такі як дефіцит ресурсів, необхідність екологічних реформ, фінансова підтримка та стабільність електромереж [20].

Традиційна енергетика – це сукупність технологій виробництва, передачі та споживання енергії, що базується на використанні невідновлюваних природних ресурсів. Вона є основним джерелом енергопостачання для більшості країні світу. Має певні переваги та недоліки такі як доступність і розповсюдженість, обмеженість ресурсів і негативний вплив на екологію [21].

Альтернативні джерела енергії – альтернативною називають усю енергію, яка не надходить від традиційних джерел: нафти, газу або вугілля. Також вона відома як відновлювальна, або «зелена», оскільки її отримують з поновлюваних ресурсів. Ці ресурси або існують постійно, або періодично з’являються у природі, наприклад, енергія сонця, вітру або води. Альтернативна енергетика не має шкідливих відходів і не руйнує екосистему[52].

Відновлювані джерела енергії – це природні джерела енергії, які відновлюються природним шляхом та не виснажуються в процесі використання. Вони є екологічно чистими, зменшують залежність від викопного палива та відіграють ключову роль у розвитку сталої енергетики [15].

Відновлювані джерела енергії – це підгрупа альтернативних джерел, в той час як альтернативна енергетика включає в себе як відновлювані, так і

невідновлювані джерела. Головна мета альтернативної енергетики – знайти заміну викопному паливу, а мета відновлюваної енергетики – зробити це екологічним шляхом.

Енергоефективність – ефективне та доцільне використання енергетичних запасів. Це застосування меншої кількості енергії для підтримання того ж рівня енергетичного забезпечення будівель або технологічних процесів на виробництві, це досягається за рахунок нових технологій [21].

Висновок

Уточнення змісту понять «молодь», «споживач енергії», «виробник енергії», «традиційні джерела енергії», «альтернативні джерела енергії», «відновлювані джерела енергії», «енергоефективність» створює основу для проведення соціологічного дослідження, а також визначає рамки та межі дослідження, що допомагає забезпечити логічність, чіткість та достовірність інформації.

1.2. Стан дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії

Дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії надзвичайно важливе для України, оскільки саме молоде покоління є рушійною силою змін та творцями майбутнього країни. У контексті глобальної кліматичної кризи, енергетичної безпеки та прагнення до європейської інтеграції, розуміння поглядів, мотивацій і бар’єрів, які впливають на сприйняття «зеленої» енергетики серед молоді, допоможе формувати ефективні стратегії для сталого розвитку [16].

Україна досі частково залежить від імпортних енергоресурсів, що робить її вразливою до геополітичних ризиків. Розвиток відновлюваної енергетики (сонячної, вітрової, біоенергетики) може зміцнити енергетичну автономію країни. Якщо молодь активно підтримуватиме ці технології, вона стане драйвером змін на рівні споживання, бізнесу та громадської активності.

Також, Україна стикається з серйозними екологічними викликами: забруднення повітря, деградація ґрунтів, вплив промисловості на довкілля. Відновлювана енергетика — ключовий інструмент у зменшенні викидів парникових газів та перехід до низьковуглецевої економіки. Молодь, яка усвідомлює важливість цих питань, може сприяти популяризації екосвідомої поведінки та тиску на владу для ухвалення «зелених» реформ [16].

Україна взяла на себе зобов'язання за Паризькою кліматичною угодою та Угодою про асоціацію з ЄС щодо скорочення викидів та розвитку чистої енергетики [14]. Сформована екологічно свідома молодь буде підтримувати ці процеси, сприяючи активній участі країни у глобальній «зеленій» трансформації.

Молоді люди — найбільш відкриті до інновацій та готові до експериментів з новими технологіями. Саме молодіжні стартапи та ініціативи часто стають рушіями змін у сфері «чистої» енергетики. Дослідження їхніх поглядів допоможе визначити, які фактори мотивують або стримують активність молоді в цій сфері [12].

Розуміння того, наскільки молодь поінформована про відновлювані джерела енергії, дасть змогу освітнім установам, громадським організаціям та державним органам ефективно адаптувати навчальні програми, створювати просвітницькі кампанії та формувати культуру енергетичної відповідальності.

Концепція сталого розвитку зеленої енергетики — це стратегічний підхід до задоволення енергетичних потреб сучасного суспільства без шкоди для довкілля та майбутніх поколінь. Вона поєднує економічний, екологічний і соціальний виміри, орієнтуючись на раціональне використання природних ресурсів і зниження негативного впливу на клімат [42].

1. Екологічна відповідальність:

- Перехід від викопних видів палива до відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) — сонця, вітру, води, біомаси та геотермальної енергії.

- Скорочення викидів парникових газів, боротьба зі змінами клімату та зменшення забруднення довкілля [52].

2. Енергетична ефективність:

- Раціональне використання енергії через модернізацію інфраструктури, будівництво енергоефективних будівель та впровадження «розумних» мереж.

- Стимулювання збереження енергії на всіх рівнях — від великих промислових підприємств до приватних домогосподарств [52].

3. Економічна сталість:

- Поступовий розвиток «зеленої» економіки, створення нових робочих місць у сфері відновлюваної енергетики, виробництва обладнання та екотехнологій.

- Інвестування в інновації та дослідження, що сприяють здешевленню та масовому впровадженню альтернативних джерел енергії [52].

4. Соціальна справедливість і участь громади:

- Забезпечення доступу до чистої енергії для всіх, незалежно від соціального статусу чи географічного розташування.

- Освіта та просвітництво — формування екологічної культури, підтримка громадських ініціатив та активна участь громадян у прийнятті рішень щодо енергетичного переходу [52].

Зелена енергетика — ключовий елемент сталого розвитку, адже вона забезпечує:

- Довгострокову енергетичну безпеку за рахунок використання невичерпних природних ресурсів [42].
- Декарбонізацію економіки — зменшення залежності від нафти, газу та вугілля [42].
- Зміцнення місцевих громад — розвиток локальних проєктів (наприклад, вітропарків або сонячних станцій), які можуть приносити прибуток і енергетичну незалежність регіонам.

Україна активно рухається в напрямку зеленої трансформації, що особливо важливо в умовах енергетичної кризи та потреби в енергетичній незалежності. За останні роки в країні зросли потужності сонячних і вітрових

станцій, а держава впроваджує стимули для розвитку домашньої генерації та енергокооперативів. Важливу роль відіграє також підтримка міжнародних партнерів, що інвестують у відновлювану енергетику та допомагають адаптувати українську енергосистему до сучасних викликів [42].

Концепція сталого розвитку зеленої енергетики — це не лише технологічна трансформація, а й фундаментальний культурний та соціальний зсув. Вона вимагає комплексного підходу, що охоплює інновації, політичну волю, громадську підтримку та міжнародне співробітництво. Молодь відіграє ключову роль у цьому процесі, адже саме вона може стати рушієм змін — від участі в екологічних рухах до розробки нових рішень для чистої енергетики [42].

На сьогоднішній день комплексного дослідження, що безпосередньо стосуються ставлення молоді до використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії в Україні, поки що не проводилося. Однак, існують наукові праці, які аналізують загальні аспекти впровадження цих технологій та їх сприйняття суспільством.

Науковці Інституту відновлювальної енергетики НАН України підготували монографію «Відновлювані джерела енергії» [3], в якій надали оцінку та аналіз сучасного стану та перспектив розвитку зеленої енергетики України. Монографія присвячена питанням використання відновлюваних джерел енергії в Україні, зокрема вітрової, сонячної, геотермальної енергії, енергії малих річок і біомаси.

Описано принципи роботи енергетичного обладнання, ефективні методи його застосування та перспективи розвитку галузі. В монографічному дослідженні представлені наукові здобутки Інституту відновлюваної енергетики НАН України, актуальні дані про енергетичний потенціал країни та його розподіл. Розглянуто способи підвищення ефективності використання відновлюваної енергії, зокрема із застосуванням систем акумулювання та водневої енергетики. Окрему увагу приділено державній політиці та міжнародному досвіду стимулювання розвитку відновлюваної енергетики [3].

У науковій статті «Дослідження моделей впровадження технологій використання альтернативних джерел енергії» наведено характеристику різних моделей та стратегій впровадження альтернативних технологій, що має покращити ефективність використання цих джерел енергії. Метою названої автори визначили маркетингове обґрунтування впровадження інноваційних технологій для зменшення використання енергоносіїв через застосування альтернативних джерел енергії (сонячного випромінювання, рекуперованого тепла, тепла навколишнього середовища тощо).

Основні завдання включають розробку оптимальної схеми вибору інформаційно-комунікаційних засобів для просування енергозберігаючих технологій, формалізацію та моделювання системи інтегрованих маркетингових комунікацій (СІМК), а також оцінку її економічної доцільності за методикою Кронбаха та Глезера [17].

В Україні, на жаль, відсутні наукові праці, що досліджують питання ставлення молоді до відновлювальних джерел енергії, але для дослідження обраної проблеми є можливість використати зарубіжні теорії.

На нашу думку, в реалізації проєктів розвитку альтернативної енергетики в Україні необхідно, перш за все, спиратися на такі теорії.

Теорія запланованої поведінки (Theory of Planned Behavior), яка пояснює, як особисті переконання, соціальні норми та сприйняття контролю впливають на наміри та поведінку індивідів щодо використання нових технологій, включаючи відновлювані джерела енергії [1].

Ще одним теоретичним обґрунтуванням практичних заходів щодо успішного впровадження відновлювальних джерел енергії в Україні постає модель прийняття технологій (Technology Acceptance Model), яка є засобом дослідження того, як сприйняття корисності та легкості використання технологій впливає на готовність людей їх впроваджувати [31].

Висновок

Стан дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії в Україні демонструє значний інтерес та

підтримку інноваційних підходів у сфері енергетики. Аналіз існуючих досліджень свідчить про високий рівень екологічної свідомості серед молоді, що виражається у позитивному ставленні до альтернативних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та біоенергетика. Молодь все більше схиляється до підтримки відновлювальних джерел, вважаючи їх більш стійкими та екологічно безпечними, порівняно з традиційними джерелами енергії, такими як вугілля чи газ.

Дослідження ставлення молоді в Україні до енергетичних технологій показують, що більшість молодих людей готові підтримати перехід до більш чистих та сталих джерел енергії, оскільки вони усвідомлюють необхідність боротьби зі змінами клімату та збереження природних ресурсів. Однак важливо зазначити, що хоча інтерес до відновлювальних джерел енергії зростає, існують певні виклики, які потребують подальшої роботи. Це включає відсутність достатньої інформаційної підтримки, обмежену доступність технологій, а також потребу в державній політиці, яка б сприяла швидкому переходу до відновлювальних джерел.

Необхідно активізувати просвітницькі програми серед молоді, спрямовані на підвищення обізнаності щодо переваг альтернативних джерел енергії, а також підтримувати інвестиції в розвиток відновлювальної енергетики. Тільки через систематичну роботу зі створення сприятливих умов для використання таких технологій можна забезпечити сталий розвиток енергетичного сектору в Україні та зменшити залежність від традиційних джерел енергії.

Таким чином, ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії є позитивним, але для досягнення ефективних результатів необхідно продовжувати розвиток інфраструктури, впроваджувати новітні технології та активно залучати молодь до процесу енергетичної трансформації країни.

1.3. Підходи та методи в дослідженні ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії

У дослідженні ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії застосовуються різні підходи та методи, які дозволяють здійснити всебічний аналіз соціальних, економічних і екологічних аспектів цієї теми. Нижче наведені основні підходи та методи, які можуть бути використані у такому дослідженні.

1. Історичний підхід

Історичний підхід дозволяє аналізувати розвиток ставлення молоді до альтернативних та відновлювальних джерел енергії в контексті еволюції енергетичних технологій та екологічної свідомості [28]. Дослідження історичних змін у ставленні до енергетики дозволяє з'ясувати, як змінювались погляди молоді на енергетичні ресурси, від традиційних джерел до відновлювальних [23].

Завдання: Аналіз тенденцій та етапів розвитку інтересу до відновлювальних джерел енергії серед молоді, на основі історичних даних та попередніх соціологічних опитувань.

Історичний підхід у дослідженні розвитку інтересу молоді до відновлювальних джерел енергії дає змогу глибше зрозуміти, як змінювалися цінності, пріоритети та екологічна свідомість у різні періоди часу.

Аналізуючи історичний контекст, можна простежити, як глобальні події (нафтові кризи, аварії на АЕС, екологічні катастрофи) впливали на формування суспільного дискурсу та змінювали погляди молоді на енергетику. Наприклад, аварія на Чорнобильській АЕС у 1986 році значно посилила страх перед атомною енергією та стимулювала пошук безпечніших альтернатив [16].

Історичний підхід дозволяє побачити, як розвиток технологій робив відновлювану енергетику більш доступною та привабливою. Наприклад, зниження вартості сонячних панелей і поява програм підтримки «зеленої»

енергії вплинули на те, що молодь стала сприймати ці технології як реальний варіант для майбутнього [28].

З плином часу екологічні рухи (як-от Fridays for Future) та медіакампанії змінювали сприйняття молоді, перетворюючи екологічний активізм на частину ідентичності нового покоління. Історичний аналіз дозволяє зрозуміти, як такі рухи впливали на поширення ідей сталого розвитку та використання відновлюваних джерел енергії [23].

Аналіз соціологічних опитувань у різні часові періоди допомагає побачити, як змінювався рівень обізнаності, довіри та готовності молоді підтримувати відновлювану енергетику. Наприклад, порівняння даних з 1990-х і 2020-х років може показати зростання позитивного ставлення завдяки освітнім ініціативам та посиленій інформаційній роботі. Кожна країна має власний історичний досвід, який впливає на ставлення до енергетики. В Україні, з огляду на трагедію Чорнобиля, молодь може бути більш чутливою до питань безпеки та екології, що відрізняє її від молоді в інших країнах [16].

Отже, історичний підхід дає можливість не просто зафіксувати сучасний стан ставлення молоді до відновлюваних джерел енергії, а й зрозуміти, як це ставлення формувалося, які фактори на нього впливали і як ці знання можна використати для формування майбутньої енергетичної політики.

2. Методичний підхід

Методичний підхід фокусується на виборі та застосуванні конкретних методів дослідження, таких як опитування, інтерв'ю, експертні оцінки, аналіз даних соціологічних опитувань тощо. Цей підхід дозволяє систематизувати інформацію та створити методологію для збору та аналізу даних [12].

Завдання: Вибір і використання методів збору даних, таких як анкети, онлайн-опитування, фокус-групи, інтерв'ю, що дають змогу оцінити ставлення молоді до альтернативних джерел енергії.

Методичний підхід у дослідженні ставлення молоді до альтернативних джерел енергії — це ключ до отримання об’єктивної, структурованої та науково обґрунтованої картини суспільних настроїв. Він дає змогу не лише

зібрати дані, а й проаналізувати їх у контексті реальних тенденцій та впливів [16].

Методичний підхід дозволяє організувати процес збору інформації за чітким планом. Наприклад, використання анкет і онлайн-опитувань дає змогу отримати кількісні дані (наприклад, відсоток молоді, що підтримує сонячну енергетику), а фокус-групи чи інтерв'ю допомагають зрозуміти глибші мотиви та переконання [16].

Вибір правильних методів (наприклад, стратифіковане вибіркове опитування) забезпечує репрезентативність вибірки. Це означає, що результати можна узагальнити на ширшу аудиторію, а не лише на окрему групу респондентів.

Поєднання кількісних та якісних методів дає змогу отримати комплексну картину: статистика показує загальні тенденції, а глибинні інтерв'ю розкривають, чому саме молодь робить той чи інший вибір. Наприклад, можна дізнатися не лише, скільки молодих людей підтримують вітрову енергетику, а й які емоції чи соціальні фактори стоять за цим вибором [16].

Регулярні опитування або панельні дослідження дозволяють відстежувати, як змінюється ставлення молоді до відновлюваної енергетики з часом — наприклад, у зв'язку зі зростанням тарифів, впровадженням державних програм підтримки «зеленої» енергетики чи екологічними катастрофами [16].

Добре структуроване дослідження на основі методичного підходу дає конкретні, перевірені дані, які можна використати для розробки освітніх програм, соціальних кампаній або рекомендацій для державної політики. Наприклад, якщо опитування покаже, що молодь недостатньо обізнана про переваги сонячної енергетики, це сигнал для створення просвітницьких ініціатив.

У підсумку методичний підхід — це надійний інструмент для побудови обґрунтованого дослідження, яке не лише описує поточну ситуацію, а й дає розуміння її витоків та потенційних шляхів розвитку.

3. Аналітичний підхід

Аналітичний підхід передбачає глибокий аналіз зібраних даних, який дозволяє не лише визначити ставлення молоді до відновлювальних джерел енергії, а й зробити висновки щодо факторів, що впливають на це ставлення (екологічна свідомість, економічні фактори, політична ситуація, доступність технологій і т. д.) [12].

Завдання: Аналіз результатів соціологічних досліджень, оцінка взаємозв’язку між соціально-економічними чинниками та ставленням молоді до відновлювальних джерел енергії.

Аналітичний підхід у дослідженні ставлення молоді до відновлювальних джерел енергії є надзвичайно важливим, адже він дозволяє не просто описати факти, а зрозуміти глибинні причини та взаємозв’язки між різними факторами. Завдяки цьому підходу можна виявити ключові чинники, які формують сприйняття «зеленої» енергетики, і дати науково обґрунтовані рекомендації для суспільства та політики [12].

Аналітичний підхід допомагає зрозуміти, як конкретні фактори впливають на ставлення молоді до відновлюваних джерел енергії. Наприклад, можна дослідити, чи зростання тарифів на електроенергію підсилює інтерес до домашніх сонячних станцій, або як рівень екологічної освіти впливає на підтримку енергетичного переходу [12].

Соціологічні опитування та інтерв’ю дають величезний масив інформації, але без аналітичного підходу її важко перетворити на цінні висновки. Наприклад, за допомогою статистичних методів можна оцінити, який відсоток молоді в різних регіонах підтримує відновлювану енергетику та як це пов’язано з рівнем економічного розвитку регіону чи доступністю відповідних технологій.

Аналітичний підхід дає змогу оцінити не лише особисті переконання молоді, а й ширший контекст — вплив державної політики, міжнародних трендів або економічних факторів. Наприклад, молодь у країнах, де діють програми підтримки «зеленої» енергетики, може бути більш схильною до використання відновлюваних джерел [12].

Аналізуючи зібрані дані, можна передбачити, як змінюватиметься ставлення молоді в майбутньому. Наприклад, якщо рівень екологічної обізнаності стабільно зростає, можна очікувати подальше посилення підтримки відновлюваних джерел енергії серед молодого покоління [12].

Глибокий аналіз даних дозволяє розробити конкретні рекомендації для освітніх установ, громадських організацій і державних органів. Наприклад, якщо аналітика показує, що брак інформації є головним бар'єром для прийняття відновлюваної енергетики, це сигнал для створення просвітницьких кампаній серед молоді [12].

У підсумку, аналітичний підхід не лише розкриває поверхневий рівень досліджуваної проблеми, а й дає змогу зрозуміти її сутність та передбачити потенційні шляхи розвитку.

4. Соціологічний підхід

Соціологічний підхід передбачає вивчення ставлення молоді до відновлювальних джерел енергії в контексті соціальних, культурних та економічних умов [21]. Цей підхід дозволяє виявити соціальні фактори, які визначають поведінку молоді в сфері енергоспоживання, такі як рівень освіти, соціальний статус, інформованість, участь у громадських рухах тощо [45].

Завдання: Дослідження соціальних чинників, які впливають на сприйняття молоддю альтернативних джерел енергії та готовність до їх використання.

Соціологічний підхід — надзвичайно цінний для розуміння ставлення молоді до відновлюваних джерел енергії, адже він дозволяє побачити, як соціальне середовище, культурні норми та економічні умови впливають на поведінкові установки та рішення молодих людей [45].

Соціологічний підхід допомагає виявити, як освіта, соціальний статус, доступ до інформації чи навіть родинні цінності впливають на вибір енергетичних джерел. Наприклад, студенти, які вивчають екологічні науки, можуть бути більш схильними підтримувати «зелену» енергетику, тоді як молодь із менш екологічно обізнаних спільнот може проявляти менший інтерес [45].

Соціологічні опитування, фокус-групи та інтерв'ю допомагають дослідити, як колективні уявлення формують ставлення до відновлюваних джерел енергії. Наприклад, молодь, яка бере участь у екологічних рухах або волонтерських ініціативах, зазвичай більш мотивована до використання альтернативної енергетики [45].

Культура значною мірою визначає ставлення до природи та технологій. У деяких регіонах молодь може бачити відновлювану енергетику як частину прогресу та євроінтеграції, тоді як в інших — як щось дороге або малоефективне. Соціологічний аналіз дозволяє дослідити ці відмінності та врахувати їх у розробці програм популяризації «зеленої» енергетики [45].

Соціологічний підхід дозволяє дослідити, що саме заважає або, навпаки, стимулює молодь переходити на відновлювані джерела енергії. Це можуть бути економічні фактори (висока ціна на сонячні панелі), недовіра до влади або відсутність доступної інформації. Такі знання дають змогу пропонувати рішення, що реально змінюють ситуацію [45].

Результати соціологічних досліджень можна використати для розробки ефективних комунікаційних стратегій та освітніх програм. Наприклад, якщо дослідження покаже, що молодь мало знає про вигоди відновлюваної енергетики, це сигнал для запуску інформаційних кампаній у соціальних мережах [45].

5. Психологічний підхід

Психологічний підхід дозволяє зрозуміти внутрішні мотивації молоді щодо вибору джерел енергії. Він зосереджується на дослідженні свідомості, ставлення до навколишнього середовища та індивідуальних переконань щодо

важливості екології, збереження природних ресурсів і боротьби з глобальним потеплінням [40].

Завдання: Оцінка психологічних аспектів, таких як переконання, уявлення та мотивації молоді щодо використання альтернативних джерел енергії.

Психологічний аналіз допомагає зрозуміти, які саме внутрішні чинники мотивують молодь підтримувати відновлювану енергетику — наприклад, прагнення зробити внесок у збереження планети, страх перед наслідками кліматичних змін або бажання бути частиною сучасних еко-трендів.

Психологічний підхід дає змогу дослідити рівень екологічної свідомості: чи сприймає молодь природу як щось цінне саме по собі, чи радше як ресурс для використання. Це допомагає зрозуміти, наскільки стійким буде інтерес до відновлюваної енергетики в довгостроковій перспективі [40].

Важливо не лише розуміти позитивні фактори, а й виявити бар’єри. Наприклад, деякі молоді люди можуть вважати, що їхні зусилля не мають значення на глобальному рівні, або що відновлювані технології надто дорогі й недоступні. Психологічний аналіз допоможе розпізнати ці установки та знайти способи їх подолати.

Психологічний підхід враховує вплив соціалізації — як спілкування з однолітками, медіа чи освітні програми формують екологічні переконання. Наприклад, участь у молодіжних кліматичних акціях може зміцнювати відчуття відповідальності за планету [40].

Знання про психологічні особливості сприйняття дозволяє створювати емоційно резонансні кампанії, які реально змінюють поведінку. Наприклад, акценти на позитивних емоціях від турботи про природу або на почутті спільноти можуть бути потужними стимулами для підтримки відновлюваної енергетики [40].

6. Кількісний підхід

Кількісні методи включають використання статистичних інструментів для збору та аналізу великих обсягів даних. Вони дозволяють проводити

соціологічні опитування, аналізувати статистичні дані та виявляти загальні тенденції серед молоді [31].

Завдання: Проведення опитувань серед молоді для збору кількісних даних про рівень інтересу та підтримки альтернативних джерел енергії, визначення кореляцій між різними соціальними групами та ставленням до альтернативної енергетики.

Кількісні методи — це потужний інструмент для дослідження ставлення молоді до відновлюваних джерел енергії, адже вони дозволяють отримати об’єктивні, вимірювані дані, які можна узагальнити на ширшу популяцію. Саме завдяки цим методам можна не просто здогадуватися про тенденції, а чітко бачити реальні цифри та зв’язки між різними соціальними факторами [31].

Кількісні методи (анкети, онлайн-опитування) дають змогу зібрати дані від великої кількості людей, що робить результати більш надійними. Наприклад, опитавши 1000 респондентів з різних регіонів, можна виявити регіональні відмінності в сприйнятті альтернативної енергетики.

За допомогою статистичного аналізу можна побачити чіткі кореляції — наприклад, чи впливає рівень освіти на підтримку сонячної енергетики, або чи більш екологічно свідома молодь частіше виступає за відновлювані джерела енергії. Це дає змогу не лише описати ситуацію, а й зрозуміти її механізми [31].

Кількісні методи мінімізують суб’єктивність, адже дані представлені у вигляді чисел, які можна аналізувати за допомогою математичних моделей. Наприклад, аналізуючи відповіді на шкальних питаннях (1 — «зовсім не підтримую», 5 — «повністю підтримую»), можна точно оцінити рівень підтримки альтернативної енергетики [31].

Цей підхід дозволяє порівнювати різні соціальні групи — наприклад, студентів і працюючу молодь, жителів міст і сіл, людей з різним рівнем доходу. Це допомагає зрозуміти, які чинники найсильніше впливають на ставлення до відновлюваної енергетики.

Дані, отримані кількісними методами, можуть стати основою для розробки політик або соціальних кампаній. Наприклад, якщо дослідження покаже, що 70% молоді підтримує державні субсидії на встановлення сонячних панелей, це буде вагомим аргументом для ухвалення відповідних рішень [31].

7. Кваліативний підхід

Кваліативний підхід передбачає використання неструктурованих методів збору даних, таких як інтерв'ю або фокус-групи, що дозволяють отримати глибші та більш детальні відповіді на питання, що стосуються ставлення молоді до альтернативних джерел енергії [29].

Завдання: Збір якісних даних через інтерв'ю та фокус-групи для більш глибокого розуміння індивідуальних переконань та ставлення молоді до енергетичних технологій.

Кваліативний підхід є незамінним для дослідження ставлення молоді до відновлюваних джерел енергії, адже він дозволяє зануритися в особисті переконання, цінності та емоції респондентів. На відміну від кількісних методів, які дають цифри, цей підхід розкриває «чому» — чому молодь підтримує або відкидає альтернативну енергетику, що для них означає «зелена» енергія і як вони бачать своє енергетичне майбутнє [29].

Інтерв'ю або фокус-групи дозволяють дослідити індивідуальні переконання, які не завжди видно у стандартних анкетах. Наприклад, у розмові молодь може розкрити, що підтримка альтернативної енергетики пов’язана з особистими переживаннями — можливо, вони стали свідками екологічної катастрофи або натхненні кліматичним активізмом [29].

Через відкриті запитання можна виявити неочевидні фактори, які впливають на ставлення до відновлюваної енергетики. Наприклад, під час фокус-групи може з’ясуватися, що недовіра до державних програм субсидій або страх перед нестабільністю альтернативних технологій гальмують прийняття «зелених» рішень [29].

Квалітативний підхід дає змогу дослідити ставлення молоді в їхньому соціальному та культурному контексті. Наприклад, у сільській місцевості можуть домінувати одні уявлення (альтернативна енергетика як недосяжна розкіш), а у великих містах — зовсім інші (сонячні панелі як символ прогресу) [29].

Формат живої розмови дозволяє адаптувати питання в реальному часі, ставити уточнювальні запитання або досліджувати нові теми, які несподівано спливають у процесі. Це особливо важливо, коли потрібно дослідити складні або суперечливі теми, як-от баланс між економічною вигодою та екологічною відповідальністю [29].

Квалітативні методи можуть стати джерелом ідей для створення анкет або формування стратегій соціальних кампаній. Наприклад, якщо в інтерв'ю молодь часто згадує про нестачу достовірної інформації про альтернативну енергетику, це сигнал, що варто інвестувати у просвітницькі ініціативи [29].

8. Інтердисциплінарний підхід

Інтердисциплінарний підхід полягає в комбінуванні методів з різних наук, таких як соціологія, економіка, екологія та психологія. Це дозволяє отримати комплексне розуміння феномену ставлення молоді до альтернативних джерел енергії та зібрати різні аспекти цього явища [27].

Завдання: Використання підходів з різних дисциплін для глибшого розуміння проблеми переходу до альтернативних джерел енергії та визначення ключових факторів, що формують погляди молоді.

Інтердисциплінарний підхід — це надзвичайно потужний інструмент для дослідження ставлення молоді до відновлюваних джерел енергії, адже він дозволяє об'єднати знання з різних галузей для створення цілісної картини. Складні соціально-екологічні питання, як-от енергетичний перехід, не можна зрозуміти лише через одну наукову призму — потрібно враховувати соціальні, економічні, психологічні та екологічні фактори [27].

Інтердисциплінарний підхід дозволяє зрозуміти, як різні фактори взаємодіють між собою. Наприклад, екологічна свідомість може формуватися

під впливом освіти (соціологія), але водночас обмежуватися страхом перед фінансовими витратами на «зелені» технології (економіка) або недовірою до державної політики (політологія) [27].

Інтердисциплінарний аналіз дає змогу будувати більш реалістичні прогнози. Наприклад, врахування соціальних настроїв, економічних умов та психологічної готовності молоді до змін допоможе передбачити, наскільки швидко суспільство зможе перейти до відновлюваної енергетики [27].

У підсумку інтердисциплінарний підхід дає змогу не просто зрозуміти окремі аспекти проблеми, а побачити їхній взаємозв’язок і створити комплексні, стійкі рішення для переходу до альтернативних джерел енергії.

9. Порівняльний підхід

Порівняльний підхід полягає в порівнянні ставлення молоді до відновлювальних джерел енергії в різних країнах чи соціальних групах, що дозволяє виявити специфічні особливості ставлення в різних контекстах [47].

Завдання: Порівняння результатів досліджень ставлення молоді до альтернативної енергетики в Україні та інших країнах для виявлення тенденцій і відмінностей у сприйнятті цього питання.

Порівняльний підхід — це неймовірно цінний інструмент для дослідження ставлення молоді до відновлюваних джерел енергії, адже він дає змогу побачити, як соціокультурний, економічний і політичний контекст впливає на формування екологічної свідомості. Порівняння різних країн або соціальних груп допомагає не лише виявити унікальні особливості, а й зрозуміти, які фактори сприяють або стримують розвиток «зеленої» енергетики [47].

Порівняння України з іншими країнами дозволяє зрозуміти, які чинники формують унікальне ставлення молоді до відновлюваної енергетики. Наприклад, в Україні через трагедію Чорнобиля молодь може бути більш обережною щодо атомної енергетики, у той час як у Скандинавії сильний фокус на сталому розвитку вже вкорінений у системі освіти [47].

Досліджуючи країни з високим рівнем підтримки відновлюваної енергетики (наприклад, Німеччина чи Данія), можна визначити ефективні стратегії екопросвіти, державного стимулювання або участі молоді в екологічних рухах. Це допоможе адаптувати успішний досвід до українських реалій [47].

Ставлення до альтернативної енергетики може суттєво відрізнятися залежно від економічного розвитку країни або регіону. Наприклад, у країнах з високим ВВП молодь може сприймати сонячні батареї як модний тренд, тоді як у менш заможних країнах головним фактором вибору буде економія коштів [47].

Порівняння дозволяє побачити спільні глобальні тренди — наприклад, зростання екоактивізму серед молоді або посилення інтересу до відновлюваної енергетики через загострення кліматичної кризи. Це дає змогу зрозуміти, як світові процеси впливають на локальні реалії [47].

Результати порівняльного аналізу можуть лягти в основу конкретних рекомендацій для освітніх програм, соціальних кампаній або державної політики. Наприклад, якщо дослідження покаже, що в країнах з активним молодіжним волонтерством підтримка «зеленої» енергетики значно вища, це може стати сигналом для розвитку волонтерських екопроєктів в Україні [47].

У підсумку порівняльний підхід дає змогу побачити як унікальні, так і універсальні фактори, що формують ставлення молоді до відновлюваної енергетики. Це допомагає не лише краще зрозуміти ситуацію, а й шукати ефективні шляхи для позитивних змін.

Висновок

Ці підходи дозволяють здійснити комплексний аналіз ставлення молоді до альтернативних та відновлювальних джерел енергії, враховуючи різні соціальні, економічні та психологічні фактори. Вибір підходів і методів залежить від мети дослідження, доступних ресурсів і специфіки проблеми.

У висновку можна підсумувати, що дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії є важливим

кроком для розуміння змін у суспільному сприйнятті енергетичних технологій. Використання різних підходів і методів дозволяє отримати комплексне уявлення про соціальні, економічні та психологічні чинники, що визначають ставлення молоді до цих джерел енергії.

Історичний та методичний підходи допомагають відстежити розвиток інтересу молоді до відновлювальних джерел енергії та створити відповідну методологію для досліджень. Аналітичний підхід дозволяє глибоко проаналізувати зібрані дані та виявити ключові фактори, які впливають на ставлення молоді. Соціологічний та психологічний підходи сприяють виявленню соціальних, культурних і внутрішніх мотивів молодих людей щодо вибору джерел енергії.

Кількісні та якісні методи дослідження допомагають отримати як статистично значущі результати, так і глибокі інсайти щодо індивідуальних переконань та мотивацій молоді. Інтердисциплінарний підхід забезпечує широкий спектр поглядів, а порівняльний підхід дозволяє оцінити специфіку ставлення молоді до альтернативних джерел енергії в різних країнах або соціальних групах.

Отже, результати досліджень підтверджують, що молодь активно підтримує розвиток відновлювальних джерел енергії, що свідчить про високий рівень екологічної свідомості та готовність до змін. Однак для більш ефективного переходу до відновлювальних джерел енергії необхідно продовжувати просвітницьку роботу, стимулюючи молодь до практичного впровадження енергоефективних технологій та зменшення залежності від традиційних енергетичних ресурсів, які мають негативний вплив на навколишнє середовище.

РОЗДІЛ 2
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

2.1. Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії: проблеми і тенденції

Незважаючи на значний потенціал у сфері відновлюваної енергетики, її розвиток в Україні стикається з низкою перешкод [28]. Основні причини повільного розвитку «зеленої» енергетики включають *економічні, політичні, технічні та військові фактори.*

Економічні проблеми зумовлюються в першу чергу високою вартістю будівництва: створення сонячних та вітрових електростанції вимагає великих інвестицій, що ускладнює розвиток зеленої енергетики в повній мірі. Також, ще одна економічна причина стосується внутрішньої ситуації країни: через економічну нестабільність та низьку платіжноспроможність споживачів, вони не завжди готові до великих вкладень [40].

З цього випливає ще одна економічна причина, а саме складність отримання кредитів через вищеперераховані чинники. І остання економічна проблема це борг перед ВДЕ. Україна через певні внутрішні та зовнішні чинники не спроможна вчасно виплачувати компенсації за зелений тариф, що також поглиблює проблему розвитку зеленої енергетики з огляду економіки.

Політичні проблеми охоплюють декілька складових, а саме: нестабільне законодавство, що передбачає:

а) непостійність державної політики стосовно ВДЕ: зниження зеленого тарифу, нові податки, зміни умов компенсації за електроенергію тощо;

б) відсутність довгострокових енергетичних стратегії, що є невигідними для інвесторів та створює невизначеність;

в) традиційна енергетика суттєво впливає на розвиток ВДЕ;

г) українська енергосистема історично залежить від атомних та теплових станцій, що підтримуються державою; [25].

Проблеми технічного характеру передбачають нестабільність виробництва (сонце та вітер не є постійними джерелами енергії) і застаріла інфраструктура, яка не адаптована під ВДЕ.

Військові чинники є вирішальними на даний момент для розвитку зеленої енергетики в Україні. Саме повномасштабне вторгнення російською федерацією на територію України є найбільш руйнівним для розвитку ВДЕ, так як росія систематично обстрілює критичну інфраструктуру, у тому числі й ВЕС, СЕС, ГЕС тощо. Також на даний момент близько 80% ВЕС перебувають на окупованих територіях або повністю зруйновані, що несе колосальні збитки для зеленої енергетики України [3].

Ще один фактор це неспроможність будувати нові ВЕС та СЕС через військові дії, особливо на прифронтових регіонах, що також означає, що інвестори не ризикуватимуть і не будуть інвестувати у розвиток зеленої енергетики.

Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії в українській енергетиці зіткнувся з певними проблемами такими як заборгованість “зеленого тарифу” причини виникнення якого не мають конкретної відповіді [32].

Як пише DLF: “*Тариф на передачу електричної енергії встановлює регулятор Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг* ***(НКРЕКП)****. Тариф оплачується Оператору системи передачі, яким наразі визначено Національну енергетичну компанію «Укренерго». До складу тарифу, серед іншого, включено кошти для оплати за «зеленим» тарифом*” [10].

Також серед важливих чинників, що перешкоджають розвитку є повномасштабне вторгнення на територію України російської федерації. Враховуючи вищесказане про те, що відновлювальні джерела енергії, тобто енергія сонця, води, вітру тощо потребують певного географічного

розташування та погодних умов, у висновку можна зазначити, що наразі саме розвиток відновлювальних джерел енергії є дещо ускладненим через окупацію або знищення енергетичної інфраструктури.

Окрім того через постійні обстріли енергетичної інфраструктури за оцінками KSE загальні збитки енергетичного сектору України перевищують 56 млрд доларів, що негативно позначається на економіці країни, а отже на прогрес і розвиток відновлювальних джерел енергії [3]. Разом з цим це і поштовх до розвитку до альтернативних джерел, так наприклад під час повномасштабного вторгнення в травні 2023 року ДТЕК збудував і увів в експлуатацію Тилігульську ВЕС у Миколаївській області завдяки чого 900 000 домогосподарств можуть бути забезпечені електроенергією.

Тобто незважаючи на очевидні проблеми, відновлювальна енергетика має потенціал для розвитку під час повномасштабного вторгнення, оскільки через руйнацію енергетичної інфраструктури українське суспільство потребує підвищений запит в сфері енергетики.

2.2. Ставлення населення України до використання традиційних і альтернативних джерел енергії

У діяльності державних та недержавних центрів соціологічних досліджень України, на жаль, дуже мало уваги приділяється розвитку «зеленої» енергетики. І все ж таки, треба зазначити, що ця проблематика знаходить певне відображення в діяльності Соціологічної групи «Рейтинг».

1-2 лютого 2025 року Rating Sociological Group [28].провела національне опитування на тему «Енергетична ситуація в Україні: очікування, виклики та перспективи», в якому було зібрано інформацію про ставлення українців до енергетичних питань, зокрема:

- Як вони оцінюють ситуацію з енергопостачанням в країні.
- Як вони сприймають дії влади в енергетичній сфері.
- Як ставляться до різних джерел енергії.
- Як здійснюють споживання та заощадження електроенергії.

Дослідники навели результати соціологічного опитування щодо оцінки ситуації з енергопостачання в Україні. Згідно з результатами опитування, 81% українців вважають ситуацію з електропостачанням стабільною і відзначають відсутність відключень, 17% мають мінімальні перебої з електропостачанням, а 1% стикаються з постійними відключеннями. Порівняно з жовтнем 2024 року, кількість респондентів, які оцінюють постачання електроенергії як стабільне, зросла з 64% до 81% [28].

Найбільш нестабільною ситуація залишається на сході та півдні України. 62% опитаних вважають ситуацію з енергопостачанням кращою, ніж очікувалось, 32% зазначили, що вона відповідає їхнім очікуванням, і лише 5% вказали на погіршення ситуації [28].

В оцінці дій влади соціологи отримали такі результати. Серед заходів, вжитих владою для покращення енергетичної ситуації, респонденти найбільше знають про відновлення зруйнованих енергооб’єктів (48%), посилення їх захисту (38%) та залучення міжнародних коштів і енергетичного обладнання (37%) [28].

24% опитаних вказали на збільшення імпорту електроенергії, а 18% – на розвиток розподіленої генерації. 11% респондентів не мали інформації про ці заходи. Порівняно з жовтнем 2024 року, зросла частка осіб, які ознайомлені з збільшенням імпорту електроенергії (з 19% до 24%). Молодь виявилась більш поінформованою щодо цих ініціатив. 69% респондентів вважають дії влади ефективними, тоді як 25% не підтримують їх [28].

У громадян України склалася певна думка щодо значимості різних видів електроенергетики. За оцінками, 54% українців вважають, що основну частку виробництва електроенергії в Україні забезпечують атомні електростанції (АЕС), 9% – теплові електростанції (ТЕС), 6% – сонячні електростанції (СЕС), 5% – гідроелектростанції (ГЕС та ГАЕС), а 2% – вітрові електростанції. 76% опитаних підтримують розвиток атомної енергетики, 18% – виступають проти. Ініціативу щодо добудови енергоблоків Хмельницької АЕС підтримують 80%

респондентів, а 16% оцінюють її негативно. Найбільше підтримки ця ініціатива має на сході та півдні України [28].

В результаті соціологічного дослідження науковцям удалося виявити відношення населення до проблеми споживання та заощадження електроенергії. 92% респондентів завжди сплачують рахунки за спожиту електроенергію, 6% – роблять це не регулярно, а 1% – не сплачують зовсім. 94% опитаних намагаються ощадливо використовувати електроенергію: 72% роблять це завжди, а 22% – час від часу. Лише 6% не намагаються економити електроенергію [28].

Центр Разумкова активно досліджує питання енергетичної політики України, включаючи розвиток відновлюваної енергетики. У своїх публікаціях, зокрема в документі «Роль і місце української енергетики у світових енергетичних процесах», Центр прогнозує зростання частки відновлюваної енергетики до 12% загального первинного енергетичного балансу (ЗППЕ) до 2025 року та до не менше ніж 25% до 2035 року, включаючи всі гідрогенеруючі потужності та теплову енергію [14].

Однак, конкретні дані щодо ставлення населення до відновлюваної енергетики в публікаціях Центру Разумкова не були знайдені. Для більш детального розуміння громадської думки з цього питання можуть бути корисними дослідження інших організацій, таких як Центр соціології Разумкова. Зокрема, у їхньому «Річному звіті – 2023» аналізуються різні аспекти суспільно-політичних настроїв, включаючи питання енергетичної політики [14].

Крім того, дослідження, проведене Національним інститутом стратегічних досліджень, аналізує проблеми забезпечення доступності енергії для населення та включає порівняльний аналіз з державами Європейського Союзу, що може дати додаткове уявлення про сприйняття відновлюваної енергетики серед населення [24].

За результатами досліджень, молодь демонструє позитивне ставлення до альтернативних джерел енергії та активно підтримує використання

відновлювальних джерел. У той же час, традиційні джерела енергії, такі як вугілля та газ, сприймаються як менш екологічні та стійкі варіанти, що негативно позначається на загальному ставленні молоді до їх використання [42].

Дослідження показують, що більшість молодих людей схильні підтримувати інноваційні технології та інвестиції у відновлювальну енергетику, що є важливим кроком у напрямку енергетичної трансформації країни. Молодь все більше зацікавлена у розвитку енергоефективних та екологічних технологій, таких як сонячна енергетика, вітрові електростанції та біоенергетика [42].

Також важливо відзначити, що молодь в Україні значно більше орієнтується на практики, які сприяють сталому розвитку та збереженню навколишнього середовища. Молоді люди активно підтримують ініціативи щодо зменшення викидів парникових газів та збереження природних ресурсів. Це свідчить про високий рівень екологічної свідомості та готовність підтримувати перехід на відновлювані джерела енергії, що є пріоритетом для забезпечення енергетичної безпеки та збереження навколишнього середовища в умовах сучасних викликів [42].

За даними опитувань Центру соціології Разумкова, більшість молоді в Україні позитивно ставиться до альтернативних джерел енергії та підтримує їх розвиток на національному рівні. Водночас, існує потреба в подальшому просвітництві та стимулюванні переходу до відновлювальних джерел енергії серед широких верств населення, щоб забезпечити сталий розвиток енергетики та зменшити залежність від традиційних джерел енергії, що можуть призвести до негативних екологічних наслідків [42].

Висновок до другого розділу

Ці результати свідчать про позитивні зміни в енергетичній ситуації України, зокрема щодо стабільності постачання електроенергії, зростання

поінформованості громадян щодо заходів влади та позитивне ставлення до розвитку атомної енергетики.

Загалом, хоча конкретні дані про ставлення населення до відновлюваної енергетики від Центру Разумкова відсутні, інші дослідження та звіти можуть надати корисну інформацію для аналізу цієї теми.

У висновку можна підсумувати, що ставлення молоді України до традиційних та альтернативних джерел енергії демонструє позитивну динаміку та підтримку інноваційних та екологічно чистих технологій. Більшість молодих людей активно підтримують перехід на відновлювальні джерела енергії, що підтверджує високий рівень екологічної свідомості та готовність до змін у енергетичному секторі. Молодь в Україні розуміє важливість сталого розвитку, збереження природних ресурсів та зниження негативного впливу на навколишнє середовище, що сприяє підвищенню підтримки альтернативних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та біоенергетика.

Однак, попри позитивне ставлення, для забезпечення широкомасштабного переходу на відновлювальні джерела енергії необхідно продовжувати просвітницьку роботу серед молоді та всього населення, сприяючи усвідомленню важливості енергоефективності і екологічної відповідальності. Тільки за умови активної підтримки інноваційних ініціатив, державних програм і політичних рішень можливо забезпечити стійкий розвиток енергетики та зменшити залежність від традиційних енергетичних ресурсів, що сприятиме створенню безпечного, сталого та екологічно чистого енергетичного майбутнього України.

РОЗДІЛ 3
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

3.1. Програма соціологічного дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії

У сучасному світі альтернативні та відновлювані джерела енергії відіграють дедалі більшу роль у забезпеченні сталого розвитку та енергетичної незалежності країн. Молодь є ключовою соціальною групою, оскільки саме від її екологічної свідомості, поведінкових установок і споживчих пріоритетів залежить майбутнє енергетичного сектору [12].

Дослідження спрямоване на визначення рівня поінформованості молоді про альтернативні джерела енергії, оцінку її готовності до переходу на "зелену" енергетику та виявлення бар’єрів, які заважають цьому процесу, а також: дослідити ставлення молодих людей до використання відновлюваних джерел енергії в побуті та суспільстві; визначити, які фактори впливають на готовність молоді використовувати "зелену" енергетику (економічні, соціальні, інформаційні); дослідити основні бар’єри, що заважають переходу на альтернативні джерела енергії та надати рекомендації щодо популяризації альтернативної енергетики серед молоді [31].

Результати дослідження можуть бути використані екологічними організаціями, освітніми установами та державними органами для розробки ефективних інформаційних кампаній і заходів щодо популяризації ВДЕ [40].

Висновок

Дослідження дозволить зрозуміти, як молодь сприймає альтернативну енергетику, що її мотивує та що заважає її розвитку в Україні. Отримані результати можуть бути використані для формування ефективної політики у сфері енергетики та екології.

Молодь зазвичай обізнана з існуючими альтернативними та відновлювальними джерелами енергії, зокрема сонячними панелями, вітровими турбінами, біоенергетикою. Однак рівень обізнаності може відрізнятись залежно від освітнього рівня, регіону та доступу до інформаційних ресурсів.

Більшість молодих людей підтримують використання відновлювальних джерел енергії через їхній екологічний вплив та потенціал для збереження ресурсів. Технології, такі як сонячні панелі і вітрові турбіни, є популярними серед молоді, яка прагне до сталого розвитку.

Молодь виявляє інтерес до «зеленої» енергетики, однак готовність до інвестування в альтернативні джерела енергії обмежується високими початковими витратами на установку технологій та недостатньою економічною доступністю. Для більшості респондентів ціни на технології є основною перепоною для їхнього широкого впровадження.

Молодь часто виявляє високу екологічну свідомість і розуміє важливість переходу на альтернативні джерела енергії для збереження довкілля. Вони схильні підтримувати політики, спрямовані на захист природи і зменшення викидів CO2.

Респонденти відзначають важливість державних програм та субсидій для сприяння впровадженню відновлювальних джерел енергії серед молоді. Зокрема, субсидії на встановлення сонячних панелей та інші енергозберігаючі технології могли б стимулювати більшу зацікавленість.

Молодь є відкритою до нових технологій і готова впроваджувати інноваційні рішення у своїй повсякденній практиці. Це включає як використання енергозберігаючих приладів, так і участь у ініціативах з розвитку відновлювальної енергетики.

3.2. Результати соціологічного дослідження ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії

Генеральна сукупність і вибірка

Необхідна кількість респондентів для проведення дослідження було розраховано на основі статистичних даних, що були наведені на сайті Держстату (2023 р.) щодо кількості населення м. Кривого Рогу.

Таблиця 3.1.

Розподіл за віком та статтю за даними 1 січня 2023 року

Кількість	Чоловіки			Жінки		
	Вікові групи		Всього	Вікові групи		Всього
	18-25	26-35		18-25	26-35	
Особи	21889	47672	69561	20274	47064	67338
Відсотки	16%	35%	51%	15%	34%	49%

Таким чином, генеральна сукупність складає 136899 осіб, у т.ч. 69561 чоловіків і 67338 жінок.

Обсяг вибіркової сукупності розраховується за формулою:

$$n = \frac{t^2 * \delta^2 * N}{N * \Delta^2 + t^2 * \delta^2}$$

n – обсяг вибіркової сукупності;

N – обсяг генеральної сукупності;

t – коефіцієнт нормального відхилення;

Δ – припустима помилка;

δ – значення дисперсії ознаки.

У 2022 році за даними статистичного щорічника м. Кривий Ріг за віковою категорією 18-35 років нараховувалось 136899 осіб – мешканців м. Кривий Ріг, що складають обсяг генеральної сукупності

N= 136899

У стандартному соціологічному дослідженні припустима помилка не повинна перевищувати 5 %, а тому

Δ= 0,05

Значення дисперсії ознаки не повинно перевищувати 50 %, тому

δ= 0,5

Коефіцієнт нормального відхилення напряму залежить від вірогідності з якою ми будемо екстраполювати результати вибіркової сукупності на генеральну сукупність.

Так, якщо ця вірогідність буде дорівнювати 66,67 %, то t = 1;

якщо вірогідність буде дорівнювати 95,45 %, то t = 2;

якщо вірогідність буде дорівнювати 99,97 %, то t = 3.

Таким чином чим більше t тим точніша екстраполяція. Тому вибіркова сукупність може дорівнювати n = 100, n = 400, n = 899 у залежності від того наскільки вірогідні результати Ви бажаєте отримати.

$$n = \frac{1^2 * 0.5^2 * 136899}{136899 * 0.05^2 + 1^2 * 0.5^2} = \frac{1*0,25*136899}{136899*0,0025+1*0,25} = \frac{34224.75}{342.49} = 99,9291$$

$$n = \frac{2^2 * 0.5^2 * 136899}{136899 * 0.05^2 + 2^2 * 0.5^2} = \frac{4 *0,25*136899}{136899*0,0025+4*0,25} = \frac{136899}{343,2475} = 398,8346$$

$$n = \frac{3^2 * 0.5^2 * 136899}{136899 * 0.05^2 + 3^2 * 0.5^2} = \frac{9*0,25*136899}{136899*0,0025+9*0,25} = \frac{308022,75}{344.4975} =$$

$$= 893,4929$$

Таким чином, вибіркова сукупність може дорівнювати:

n = 100 осіб,

n = 399 осіб,

n = 894 осіб.

Оскільки коефіцієнт нормального відхилення 66,67 % для разового розвідувального дослідження виконаного методом анкетування є достатнім, то вибіркова сукупність буде складати 100 осіб. Таким чином вибіркова сукупність матиме наступний вигляд.

Таблиця 3.2.

Вибіркова сукупність дослідження

Кількість	Чоловіки			Жінки		
	Вікові групи		Всього	Вікові групи		Всього
	18-25	26-35		18-25	26-35	
Відсотки	16%	35%	51%	15%	34%	49%
Особи n=100	16	35	51	15	34	49
Особи n=399	64	139	203	60	135	195
Особи n=894	143	313	456	134	304	438

Рис. 3.1 Показники розподілу респондентів за статтю (у %)

Розподіл респондентів за статтю відбувається у співвідношенні 72 % жінок до 28 % чоловіків.

Рис. 3.2 Показники розподілу респондентів за віком (у%)

Вікова категорія респондентів, обрана для проведення соціологічного дослідження становить 18 – 35 років, оскільки опитування стосується проблем підвищення енергоефективності та використання альтернативних/відновлюваних джерел енергії у м. Кривий Ріг, респонденти також були обрані з цього регіону.

Рис. 3.3 Показники розподілу респондентів за освітою (у %)

На питання «Яку освіту Ви маєте?» респонденти відповіли наступним чином:

4% - Неповна середня

28% - Середня

27% - Середня - спеціальна

41% - Вища

Можна зазначити що більша кількість респондентів а саме 41% мають вищу освіту, що означає, що ми провели дослідження на “Інтелектуальній” більшості**.**

Рис. 3.4 Види енергоресурсів, на яких економлять респонденти (у%)

На питання: “Які види енергоресурсів Ви вважаєте найбільш витратними для себе і хотіли б на них зекономити”.

37% респондентів відповіли, що найбільше витрачають на теплопостачання, 29% відповіли що електроенергія, 18% газ, найменше голосів набрало пальне для автомобілів 5% трохи більше вода 5%. 4% респондентів взагалі не економлять енергоресурси.

Рис. 3.5. Які побутові потреби змушують респондентів витрачати найбільше електроенергії на їхню думку (у %)

На думку респондентів найбільше електроенергії витрачається на освітлення, так вважає - 23% респондентів, 15% вважають що на приготування їжі, 10% вважає холодильник, 10% пральна машина, 17% інша побутова техніка, таким чином ми маємо сукупність 52% респондентів, які витрачають найбільшу кількість електроенергії на побутові прилади.

На телевізор 5%, а на комп’ютер лише 1%.

19% респондентів взагалі не можуть визначитися.

Рис. 3.6. Показники розподілу відповідей респондентів на питання:

«На Вашу думку, яким чином краще всього економити енергію?» (у %)

33% респондентів вважає що найкраще для економії електроенергії підходять електрозберігаючі лампи та техніка.

21% вважає що треба завчасно вимикати прилади, якими тимчасово не користуються, 12% вважає, що треба використовувати альтернативні джерела отримання енергії, 11% респондентів думає, що краще якомога менше користуватися електроприладами, 10% відповіли, що потрібно використовувати лічильники, 8% утеплюють житло, а 5% респондентів вимикають світло.

У висновку ми бачимо, що лише 12% респондентів надає перевагу альтернативним джерелам енергії, ці дані спростовують 3 гипотезу, тому що більшість респондентів надають перевагу іншим методам економії ресурсів.

Рис. 3.7. Показники розподілу відповідей респондентів на питання: «Які альтернативні (відновлювальні) джерела отримання енергії Ви використовуєте?» (у %)

У продовження спростування 3 гіпотези, є наступне питання де ми бачимо, що більшість респондентів, а саме 84% взагалі не користуються альтернативними джерелами отримання енергії.

Але з респондентів, які користуються альтернативними видами отримання енергії найпопулярніша є вітрова установка, її обрали 7% від усіх респондентів, виробництво біогазу, пального із рослинної сировини, та фотовольтаїчні системи мають по 3%.

Рис. 3.8. Чи висвітлює на думку респондентів ЗМІ важливі проблеми енергоефективності та енергозбереження для питань національної енергетичної безпеки»? (у %)

Нажаль, це питання не дало нам чіткого підтвердження гіпотези №2, оскільки 39% респондентів не змогли надати чітку відповідь, чи висвітлюють ЗМІ проблеми енергоефективності, 25% респондентів вважає, що ЗМІ достатньо висвітлюють ці проблеми, але 36% вважає ні, що являється більшістю, тому ми робимо висновок, що скоріше за все наша гіпотеза правильна.

Рис. 3.9. Як респоденти оцінюють рівень власної обізнаності у питаннях енергозбереження (у %)

Це питання частково спростовує першу гіпотезу, тут ми бачимо що 40% респондентів непогано проінформовані, а 4% мають вичерпні знання що складає генеральна сукупність в 44% тих респондентів, які мають певні знання, також ми маємо 10% респондентів, які не змогли визначитись, 37% зазначили, що мають знання на низькому рівні, а 9% майже нічого про це не знають, що в сумі складає 46% погано проінформованих респодентів.

Можна зробити висновок, що число респондентів, які мають певні знання, та тими, що не мають знання, рівна з невеликою перевагою в сторону погано проінформованих.

Рис.3.10. З яких джерел зазвичай респонденти отримують інформацію про енергозберігаючі технологіях та використання альтернативних (відновлюваних) джерел енергії (у %)

74% Респондентів отримують інформацію з інтернету

14% з ТВ

Лише 6% респондентів взагалі не отримують інформації радіо, газети, вуличні білборди, отримали разом 3%

3% Респондентів отримують інформацію із буклетів.

Ці дані також не можуть підтвердити гіпотезу №2, адже більшість респондентів отримують інформацію, але, як було зазначено у Рис. 3.9, вони не отримують інформацію у певній кількості, щоб володіти певними знаннями.

Рис.3.11. Показники розподілу відповідей респондентів на питання: «Чи хотіли б Ви підвищити свох знання у галузі енергозбереження?» (у%)

Зважаючи на погане висвітлення проблематики з боку ЗМІ, 68% респондентів хочуть підвищити свої знання у галузі енергозбереження, 32% не мають такого бажання.

Рис 3.12 Чи достатня на думку респондентів еількість інформації про енергозберігаючі тезнології та використання альтернативних (відновлюваних) джерел енергії (у%)

Також в підтвердження того, що ЗМІ не достатньо інформує молодь, є наступне питання, де ми бачимо, що лише 39% респондентів вважає, що ЗМІ надає достатню кількість інформації, а 61% респондентів вважає, що ЗМІ не надають достатню кількість інформації, і, як ми бачили в питанні раніше, респонденти хотіли б покращити свої знання, але не мають такої можливості.

Основним методом було анкетне опитування яке здійснювалось в мережі інтернет шляхом виконання заповнення Google форми, посилання: https://docs.google.com/forms/u/0/

Анкета мала 13 запитань, та складалася з 4 блоків, використовувала метричні, номінальні, порядкові, та номінальні шкали Лайкерта.

Таблиця 3.3.

Графік проведення соціологічного дослідження

№ з/п	Етап соціологічного дослідження	термін	дата
1.	Підготовка методичної частини	10 днів	01.12 – 09.12
2.	Інформаційних потреб	3 дні	10.12 – 13.12
3.	Вибір методів розробки анкет	1 день	14.12 – 15.12
4.	Розрахунок вибірки вибіркової сукупності	3 дні	16.12 – 19.12
5.	Проведення опитування	10 дні	20.12 – 25.12
6.	Обробка інформації	3 дні	25.12 – 27.12
7.	Аналіз інформації	2 дні	27.12 – 29.12
8.	Підготовка звіту	1 дні	03.01 – 05.01

Таблиця 3.4.

Орієнтовний кошторис проведення соціологічного дослідження

№ з/п	Послуги	Вартість/грн.	Розрахунок в грн.
1.	Розробка анкети	2*800	700 грн.
2.	Вибірка	1*800	700 грн.
3.	Опитування	100*30	3000 грн.
4.	За користування Інтернетом	1000	1000 грн.
5.	Робота соціолога	1*5600	5600
6.	Загальна вартість дослідження		11000 грн.

3.3. Рекомендації щодо формування адекватного ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії

Формування адекватного ставлення молоді до альтернативних та відновлюваних джерел енергії є важливим кроком до екологічно свідомого суспільства [31]. Ось кілька ключових рекомендацій:

1. Освітні програми та інтеграція у навчальний процес

a. Включення теми відновлюваної енергетики в шкільні та університетські курси.

b. Організація лекцій, семінарів, екскурсій на екологічно чисті електростанції.

2. Популяризація через медіа та соціальні мережі

a. Розповсюдження інформації про користь відновлюваної енергії у TikTok, Instagram, YouTube.

b. Співпраця з блогерами, що пропагують екологічний спосіб життя.

3. Практичні екологічні ініціативи

a. Проведення конкурсів на розробку «зелених» енергетичних рішень.

b. Участь у волонтерських проєктах, пов’язаних із сонячною, вітровою енергетикою.

4. Демонстрація економічних вигод

a. Пояснення, як відновлювані джерела допомагають економити кошти.

b. Приклади успішного бізнесу на основі «зеленої» енергетики.

5. Розвиток державних та громадських ініціатив

a. Створення грантів, стипендій для молодих дослідників у сфері екологічної енергетики.

b. Підтримка стартапів, що впроваджують інновації в цій сфері.

Таким чином, комплексний підхід, що включає освіту, популяризацію, практичну діяльність та підтримку молодих ініціатив, допоможе сформувати усвідомлене та позитивне ставлення до відновлюваної енергетики.

Отже, визначивши інтерпретацію головних понять дослідження «Ставлення молоді до проблем підвищення енергоефективності та використання альтернативних/відновлюваних джерел енергії у м. Кривий Ріг», ми визначили основні поняття, що розкривають сутність нашого дослідження.

Операціональний процес дає змогу уточнити співвідношення елементів з досліджуваними явищами, дозволяє простежити та надає можливість правильно пояснити причин виникнення та наслідків міграції в Україні.

Головним критерієм проведення соціологічного дослідження є правильне розрахування вибіркової сукупності, її зважування та визначення соціально демографічної симетрії.

Методом авторського соціологічного дослідження було анкетування проведене шляхом Інтернету опитування з використання технології Google форми. Особливу увагу було приділено детальному опрацюванню соціологічного дослідження, де найретельніше було описано гіпотези та завдання. Таким чином у другому розділі знайшли своє відображення методична та процедурна частина авторського соціологічного дослідження.

ВИСНОВКИ

Дослідження ставлення молоді до використання альтернативних і відновлюваних джерел енергії є важливим і актуальним у контексті глобальних викликів, пов’язаних із кліматичними змінами, енергетичною безпекою та сталим розвитком суспільства. На основі аналізу методологічних, теоретичних та практичних аспектів цього питання можна сформулювати комплексний висновок, що охоплює ключові результати та перспективи подальшого вивчення теми.

Методологічна база дослідження передбачає використання міждисциплінарного підходу, що поєднує соціологічний, психологічний та освітній аналіз. Для збору даних доцільно застосовувати методи анкетування, інтерв’ю, фокус-групи та контент-аналіз, що дозволяють отримати як кількісні, так і якісні показники. Важливою складовою є побудова валідних інструментів вимірювання — шкал ставлення до відновлюваних джерел енергії, рівня екологічної свідомості та готовності до практичного впровадження енергоощадних рішень.

Методологія дослідження також враховує вікові, культурні та регіональні особливості молоді, що дозволяє враховувати різноманітність поглядів та соціальних контекстів. Наприклад, молодь у великих містах може виявляти вищу обізнаність щодо екологічних питань, тоді як у сільській місцевості важливішим фактором може бути економічна вигода від використання відновлюваної енергії.

Теоретичний фундамент дослідження спирається на концепції сталого розвитку, а також екологічної свідомості та відповідальності. Важливе значення мають соціальні теорії, що пояснюють формування цінностей і норм у молодіжному середовищі: зокрема, роль освіти, медіа та соціальних мереж у формуванні позитивного ставлення до «зеленої» енергетики.

Аналіз наукової літератури свідчить, що молодь загалом більш схильна до підтримки екологічних ініціатив, проте рівень практичної залученості залежить від доступу до інформації, наявності державних програм та

можливостей реалізувати екологічно орієнтовані звички в повсякденному житті. Тобто, теоретична база вказує на потенціал молоді як рушійної сили енергетичного переходу, але водночас наголошує на важливості комплексної підтримки з боку суспільних інституцій.

Практичний вимір дослідження демонструє, що для підвищення позитивного ставлення молоді до альтернативних джерел енергії необхідно посилювати освітні кампанії, створювати простір для активного залучення до екопроєктів та стимулювати молодіжні ініціативи. Зокрема, успішними стратегіями є інтеграція екологічних тем у шкільні та університетські програми, організація молодіжних форумів, конкурсів стартапів у сфері відновлюваної енергетики, а також підтримка локальних громадських проєктів із впровадження сонячних панелей чи вітрогенераторів.

Важливим фактором є і наявність фінансових стимулів: державні гранти, пільгове кредитування для встановлення «зелених» технологій, залучення бізнесу до фінансування молодіжних ініціатив. Молодь, яка бачить реальні приклади успішного впровадження відновлюваної енергетики у своєму середовищі, з більшою ймовірністю переймає екологічно відповідальну поведінку та стає активним агентом змін у суспільстві.

Отже, ставлення молоді до використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії формується під впливом цілого комплексу факторів — від рівня екологічної освіти до соціально-економічного контексту. Методологічний інструментарій дозволяє глибоко вивчити цю проблематику, а теоретичні підходи допомагають пояснити мотиваційні механізми поведінки молоді. У практичному аспекті особливо важливо забезпечити умови для активної участі молодих людей у трансформації енергетичної системи — через просвітницьку діяльність, фінансову підтримку та створення можливостей для реалізації екологічних ініціатив.

Враховуючи високий рівень зацікавленості молоді у питаннях екології та технологій, можна стверджувати, що саме це покоління здатне стати лідером у переході до сталого майбутнього. Створення сприятливих умов для

розвитку молодіжних ініціатив та інтеграція екологічних цінностей у систему освіти є ключовими чинниками, що забезпечать сталий розвиток та енергетичну незалежність у перспективі.

Не зважаючи на сучасну тенденцію пов’язану з економією енергоресурсів, з запровадженням нових видів альтернативних (відновлювальних) джерел енергії, по результатам нашого дослідження ми бачимо, що молодь віком від 18 до 35 років погано обізнана в цьому питанні, через погану поінформованість.

Отже, в результаті проведеного авторського соціологічного дослідження було підтверджено що ЗМІ не достатньо висвітлює проблему альтернативних (відновлювальних) джерел енергію у такому індустріальному місті як Кривий Ріг.

Також в ході дослідження, було підтверджено гіпотезу про те, що молоді люди у своїй більшості мають практики використання енергозберігаючих ресурсів з метою економії коштів та збереження екології, але не використовують альтернативних і (відновлювальних) джерел енергії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ajzen I. Perceived Behavioral Control, Self-Efficacy, Locus of Control, and the Theory of Planned Behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, *2002*. *32*, 665—683.

2. *Global Warming of 1.5°C*. *IPCC*, 2018. URL: https://www.ipcc.ch/sr15/

3. Open Data Bot. (2025). *Death Statistics*. URL: https://opendatabot.ua/open/death-statistics?utm_source=

4. Rating Group. (2025). *Energy Situation in Ukraine*. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/energy_feb2025.html

5. Razumkov Centre. *How Energy Will Become a Driver for Ukraine's Economy*. URL: https://razumkov.org.ua/statti/yak-energetyka-stane-draiverom-rozvytku-ukrainskoi-ekonomiky

6. Sidanti H., Murwani F. D., Wardhana E. T. D. R. W., Sopiah. Online purchasing intention using the technology acceptance model (TAM) approach. *Economic Annals-XXI*. 2021. 193(9-10). P. 85-91.

7. More Than a Million Died Due to Air Pollution in China in One Year. *The Guardian*. URL: https://www.theguardian.com/environment/2016/sep/27/more-than-million-died-due-air-pollution-china-one-year

8. *1000 Days of Full-Scale War: Challenges and Resilience of Ukraine's Energy System*. URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/1000-dniv-povnomasshtabnoyi-viyny-vyklyky-i-stiykist-ukrayinskoyi

9. Ukraine, National Report. (2013). *Ukraine After 2015: The Future We Strive For* [Лібанова Е. М., Балакірєва О. М., Єрмолаєв А. В. та ін.]. Київ : 2013.

10. Альтернативна енергетика в Україні: актуальний стан. ДЛФ. 2024. URL: https://dlf.ua/ua/alternativna-energetika-v-ukrayini-aktualnij-stan/#1

11. Альтернативні джерела енергії. Енергія вітру: навч. посіб. / Сиротюк С. В., Боярчук В. М., Гальчак В. П. Львів: Магнолія 2006, 2018. 182 с.

12. Аналітика в соціології: нові підходи та методи / І. Л. Трофимова. Київ, 2019. URL: https://www.sociology.ua

13. Бойко Н. М. (ред.). Роль освіти у формуванні екологічної свідомості молоді. Київ: Наукова думка, 2020. 210 с.

14. Верховна Рада України. Кліматична політика та законодавчі ініціативи. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/218179.html

15. Відновлювальні джерела енергії. URL: https://esu.com.ua/article-34395.

16. Відновлювані джерела енергії: видання друге, доповнене / За заг. ред. С. О. Кудрі. Київ: Інститут відновлюваної енергетики НАНУ, 2024.

17. Дослідження моделей впровадження технологій використання альтернативних джерел енергії / О. В. Яковлєв, І. Ю. Коваль. URL: https://www.researchgate.net/publication/341794208_Doslidzenna_modelej_vprovadzenna_tehnologij_vikoristanna_alternativnih_dzerel_energii.

18. Екологічна культура та енергозбереження: навчальний посібник / За ред. Т. Г. Шевченко. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. 250 с.

19. Екологічний моніторинг: альтернативні джерела енергії: навч. посіб. / Сліпченко В. Г., Коваль О. В., Полягушко Л. Г. Київ: КПІ ім. І. Сікорського: Політехніка, 2019. 368 с.

20. Електроенергетика. URL: https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0

21. Енергетика. URL: https://ecoaction.org.ua/diyalnist/energetyka

22. Енергетична безпека України та роль відновлюваних джерел енергії / За ред. М. І. Коваля. Київ: Політехніка, 2018. 290 с.

23. Енергетичні тренди та новітні технології: досвід України та світу / О. В. Рябченко. Львів, 2020. URL: https://www.nauka.ua

24. Завгородня С.П. Доступність енергії для населення: проблеми та перспективи : аналіт. доповідь. / Київ: НІСД, 2020. 66 с.

25. Іванова, О. В. (ред.). Використання відновлюваних джерел енергії в Україні: стан та перспективи. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 270 с.

26. Відновлювані джерела енергії: монографія. Інститут відновлюваної енергетики НАН України. URL: https://www.ive.org.ua/wp-content/uploads/Monografia_final_21.12.2020.pdf

27. Мірошниченко В.І. Інтердисциплінарні дослідження в енергетиці та екології. Київ, 2021. URL: https://www.greenenergy.ua

28. Ляшенко В.П. Історія енергетики України: проблеми та перспективи. Київ, 2015. URL: https://www.nauka.ua

29. Кравченко О.І. Квалітативні методи в соціологічних дослідженнях. Одеса, 2020. URL: https://sociology-book.ua

30. Звіт про збитки від війни в Україні. Київська школа економіки. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf

31. Яковлєв Ю.Б. Кількісні методи в соціологічних дослідженнях. Львів, 2018. URL: https://www.socialanalysis.org.ua

32. Енергетична безпека України та роль відновлюваних джерел енергії. М. І. Коваль (ред.). Київ: Політехніка, 2018. 290 с.

33. Когут С. Сучасні тенденції розвитку світової енергетики та енергетичної безпеки України. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2023. № 4. С. 75–83. URL: https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-10

34. Кузнєцов М. П. Особливості комбінованих енергосистем з відновлюваними джерелами енергії: монографія. Київ: ІВЕ, 2022. 142 с.

35. Леонов, Д. Development of Alternative Energy in Ukraine: Prospects and Problems. ΛΌГОΣ МИСТЕЦТВО НАУКОВОЇ ДУМКИ, 2020. URL: https://doi.org/10.36074/2663-4139.16.14

36. Соціальні аспекти впровадження відновлюваних джерел енергії / Мельник, І. О. (ред.). Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2017. 230 с.

37. Мисак Й. С., Озарків І. М., Адамовський М. Г. Нетрадиційні джерела енергії: теорія і практика: монографія / за ред. Й. С. Мисака, І. М. Озарківа. Львів: НВФ «Укр. технології», 2013. 356 с.

38. Мотивація молоді до використання альтернативних джерел енергії / Під ред. В. П. Сидоренка. Дніпро: ДНУ, 2018. 180 с.

39. Екологічна культура та енергозбереження: навчальний посібник / Під ред. Т. Г. Шевченко. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. 250 с.

40. Лазаренко І.С. Психологія соціальних змін та екології. Харків, 2019. URL: https://www.psyhology.com

41. Розподіл постійного населення України за статтю та віком. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2021/zb_rpn21_ue.pdf

42. Романенко Є. А. Екологічна політика та зелена енергетика: європейський досвід для України. *Економіка і право*. 2020. №3 (59). С. 101–107.

43. Соціальні аспекти впровадження відновлюваних джерел енергії / За ред. І. О. Мельника. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2017. 230 с.

44. Семенова Т.П. Соціальні аспекти екологічної свідомості молоді. Харків, 2017. URL: https://www.sociology.knu.ua

45. Соціологічні дослідження екологічної свідомості молоді / Під ред. Л. П. Ткаченко. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2019. 210 с.

46. Соціологія: теорія і методологія / В. С. Гавриленко. Харків, 2017. URL: https://edu.ua

47. Ставлення до альтернативних джерел енергії: порівняльний підхід – А. К. Єрмоленко. Львів, 2018. URL: https://www.energy-policy.com

48. Топалов М. П’ять фактів про українську енергетику, які повинен знати кожен. *Українська правда*, 11 листопада 2017 р. URL: https://epravda.com.ua/news/2017/11/1/630658/

49. Україна після 2015 року: Майбутнє, якого ми прагнемо. Національна доповідь / Лібанова Е. М., Балакірєва О. М., Єрмолаєв А. В. та ін. Київ, 2013.

50. Український законодавчий портал. Закон України про альтернативні види енергії. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, № 24, ст.155. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text

51. Укргідроенерго. 1000 днів повномасштабної війни: виклики і стійкість української енергетики. URL:

https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/1000-dniv-povnomasshtabnoyi-viyny-vyklyky-i-stiykist-ukrayinskoyi

52. Устименко О. П. Стратегічні напрями розвитку зеленої енергетики в Україні до 2030 року. *Стратегічні пріоритети*. 2020. №2 (43). С. 22–29.

53. Хабсурова І. Альтернативні джерела енергії та їх роль в енергетичній політиці України. URL: https://www.ive.org.ua/wp-content/uploads/Monografia_final_21.12.2020.pdf

54. Центр Разумкова. Роль і місце української енергетики у світових енергетичних процесах. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_ENERGY_PRINT.pdf?utm_source=

55. Центр соціології Разумкова. Ставлення молоді України до традиційних та альтернативних джерел енергії. URL: https://razumkov.org.ua/

56. Що таке альтернативна енергетика, які існують джерела для неї, чи можу я їх використовувати. *Наука і суспільство*. URL: https://www.nauka.ua/card/shcho-take-alternativna-energetika-yaki-isnuyut-dzherela-dlya-neyi-chi-mozhu-ya-yih-vikoristovuvati

ДОДАТКИ

Додаток А

Шановний респонденте!

Ми проводимо дослідження громадської думки на тему: «Ставлення молоді до проблем підвищення енергоефективності та використання альтернативних/відновлюваних джерел енергії у м. Кривий Ріг».

Ми маємо на меті дізнатись про ставлення респондентів до питання енергоефективності та розвитку альтернативної енергетики, визначити рівень обізнаності респондентів, знайти шляхи покращення ситуації з інформуванням громадян України про можливості використання енергозберігаючих технологій та сприяти розвитку альтернативної (відновлювальної) енергетики в інших індустріальних містах України.

Сподіваємось на плідну співпрацю та дякуємо Вам заздалегідь!

1. Ваша стать
   A. Чоловік
   B. Жінка

2. Ваш вік:
   A. 18-25
   B. 26-35

3. Освіта
   A. Неповна середня
   B. Середня
   C. Середня-спеціальна
   D. Вища

4. Які види енергоресурсів Ви вважаєте найбільш витратними для себе і хотіли б на них зекономити?
   A. Електроенергія
   B. Газ
   C. Теплопостачання
   D. Вода

E. Пальне для автомобіля
F. Я не економлю енергоресурси

5. На вашу думку, на які побутові потреби йде найбільше електроенергії?
A. Приготування їжі
B. Освітлення
C. Телевізор
D. Пральна машина
E. Холодильник
F. Комп'ютер
G. Інша побутова техніка
H. Важко відповісти

6. На Вашу думку, яким чином краще всього економити енергію?
A. Вимикати електричні прилади, які Ви тимчасово не використовуєте
B. Вимикати світло
C. Намагатися якомога менше користуватися електроприладами
D. Утеплювати квартиру чи дім
E. Використовувати лічильники тепла та води
F. Використовувати енергозберігаючі лампи та побутову техніку
G. Використовувати альтернативні джерела отримання енергії

7. Які альтернативні (відновлювальні) джерела отримання енергії Ви використовуєте?
A. Фотовольтаїчні системи
B. Геліотермічні системи
C. Тепловий насос
D. Вітрові установки
E. Виробництво пального з рослинної сировини
F. Виробництво біогазу
G. Я не користуюсь альтернативними (відновлюваними) джерелами отримання енергії

8. Чи висвітлює ЗМІ важливі проблеми енергоефективності та енергозбереження для питань національної енергетичної безпеки?
A. Так
B. Ні
C. Важко відповісти

9. Як ви оцінюєте рівень власної обізнаності у питаннях енергозбереження?

A. Майже нічого про це не знаю
B. Знання на низькому рівні
C. Непогано поінформований
D. Маю вичерпні знання
E. Важко відповісти

10. З яких джерел ви зазвичай отримуєте інформацію про енергозберігаючі технології та використання альтернативних (відновлюваних)джерел енергії?

A. ТВ
B. Газети
C. Радіо
D. Інтернет
E. Буклет
F. Вуличні білборди
G. Не отримую інформацію

11. Чи хотіли б Ви підвищити свої знання у галузі енергозбереження?

A. Так
B. Ні

12. Чи достатня на Вашу думку кількість інформації про енергозберігаючі технології та використання альтернативних (відновлюваних) джерел енергії?

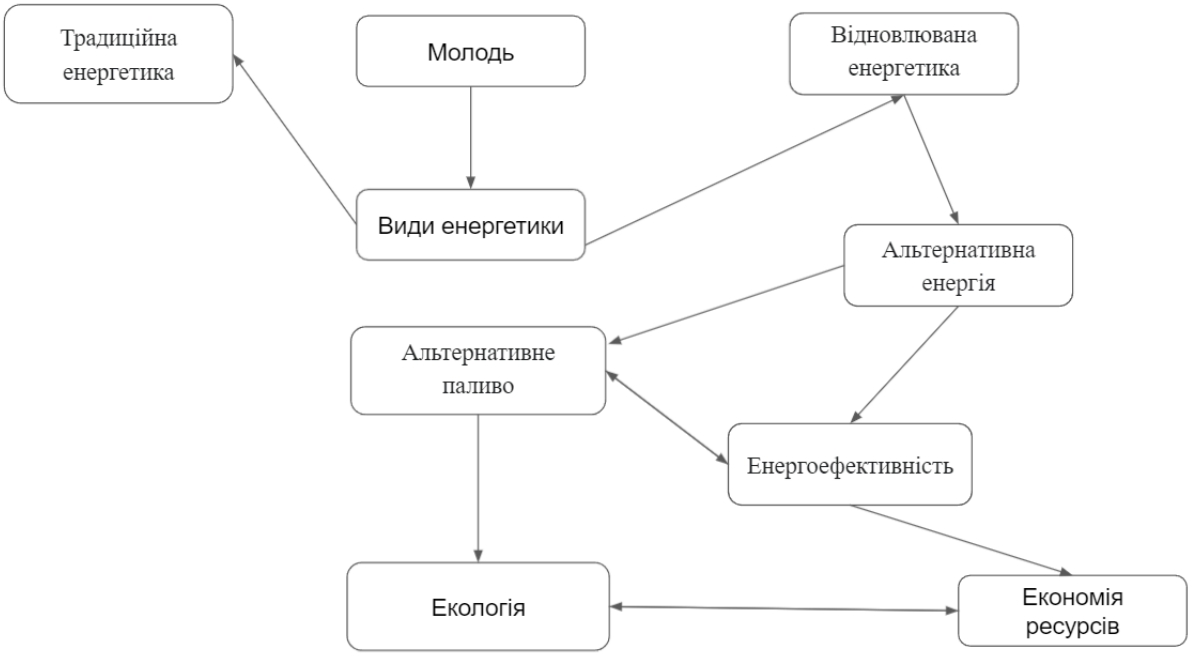
A. Так, достатня
B. Ні, інформації мало

13. Яким чином альтернативні/відновлювальні джерела енергії допоможуть Україні подолати енергетичну кризу, яка зараз складається?

A. Не допоможуть взагалі
B. Свій варіант…

Додаток Б

Операціоналізація основних понять

Додаток В.

Блок 1. Обізнаність молоді в питаннях використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії.		
7. Які альтернативні (відновлювальні) джерела отримання енергії Ви використовуєте?	Фотовольтаїчні системи Геліотермічні системи Тепловий насос Вітрові установки Виробництво пального з рослинної сировини Виробництво біогазу Я не користуюсь альтернативними (відновлюваними) джерелами отримання енергії	номінальна
9. Як ви оцінюєте рівень власної обізнаності у питаннях енергозбереження?	Майже нічого про це не знаю Знання на низькому рівні Поінформований Маю певні знання, але їх недостатньо Маю вичерпні знання	шкала лайкерта /номінальна
11. Чи хотіли б Ви підвищити свої знання у галузі енергозбереження?	Так Ні	шкала лайкерта/номінальна
Блок 2. Обсяги інформування з боку ЗМІ населення щодо питання використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії.		
10. З яких джерел ви зазвичай отримуєте інформацію про енергозберігаючі технології та використання альтернативних (відновлюваних) джерел енергії?	ТВ Газети Радіо Інтернет Буклет Вуличні білборди Не отримую інформацію	номінальна

12.На Вашу думку, чи достатньо інформації про енергозберігаючі технології та використання альтернативних (відновлюваних) джерел енергії подається в українських ЗМІ?	Так, достатня. Скоріше так, ніж ні. Складно відповісти. Скоріше ні, ніж так. Ні, інформації мало.	шкала лайкерта
8. Чи достатньо висвітлюють ЗМІ важливість проблеми енергоефективності та енергозбереження для національної енергетичної безпеки?	Так, достатня. Скоріше так, ніж ні. Складно відповісти. Скоріше ні, ніж так. Ні, інформації мало.	шкала лайкерта
Блок 3. Ставлення молоді до використання енергозберігаючих ресурсів з метою економії коштів та збереження екології.		
4. Які види енергоресурсів Ви вважаєте найбільш збитковими для себе і хотіли б на них зекономити?	Електроенергія Газ Теплопостачання Вода Пальне для автомобіля Я не економлю енергоресурси	номінальна
5. На вашу думку, на які побутові потреби йде найбільше електроенергії?	Приготування їжі Освітлення Телевізор Пральна машина Холодильник Комп’ютер Інша побутова техніка Важко відповісти	

6. На Вашу думку, яким чином краще всього економити енергію?	Вимикати електричні прилади, які Ви тимчасово не використовуєте Вимикати світло Намагатися якомога менше користуватися електроприладами Утеплювати квартиру чи дім Використовувати лічильники тепла та води використовувати енергозберігаючі лампи та побутову техніку використовувати альтернативні джерела отримання енергії.	
Блок 4. Соціально-демографічний		
1. Вік	18-25 26-35	порядкова
2. Стать	Ж Ч	номінальна
3. Освіта	Неповна середня Середня Середня-спеціальна Вища	номінальна
4. Місце проживання	Квартира Приватний будинок	

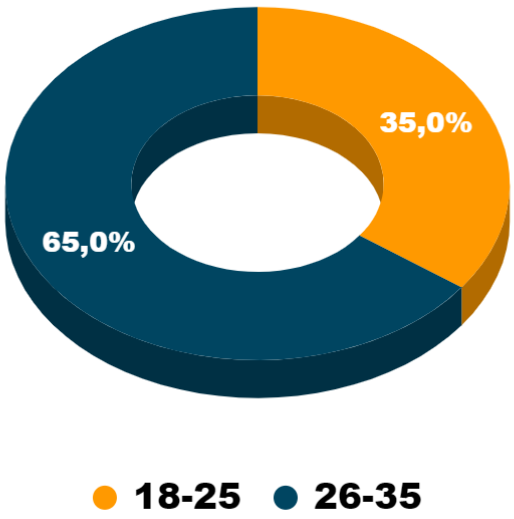
Додаток Г

Рис 3.1. Показники розподілу респондентів за статтю (у %)

Розподіл респондентів за статтю відбувається у співвідношенні 72 % жінок до 28 % чоловіків.

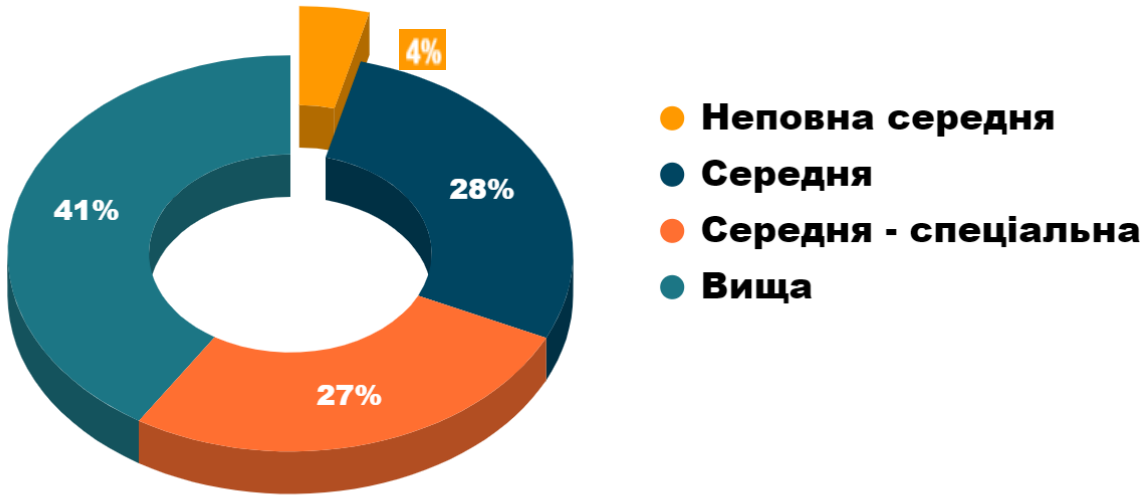
Рис. 3.2. Показники розподілу респондентів за віком (у %)

Вікова категорія респондентів, обрана для проведення соціологічного дослідження становить 18 – 35 років, оскільки опитування стосується проблем

підвищення енергоефективності та використання альтернативних/відновлюваних джерел енергії у м. Кривий Ріг, респонденти також були обрані з цього регіону.

Рис. 3.3. Показники розподілу респондентів за освітою (у %)

На питання «Яку освіту Ви маєте?» респонденти відповіли наступним чином:

4% - Неповна середня

28% - Середня

27% - Середня - спеціальна

41% - Вища

Можна зазначити що більша кількість респондентів а саме 41% мають вищу освіту, що означає, що ми провели дослідження на “Інтелектуальній” більшості.

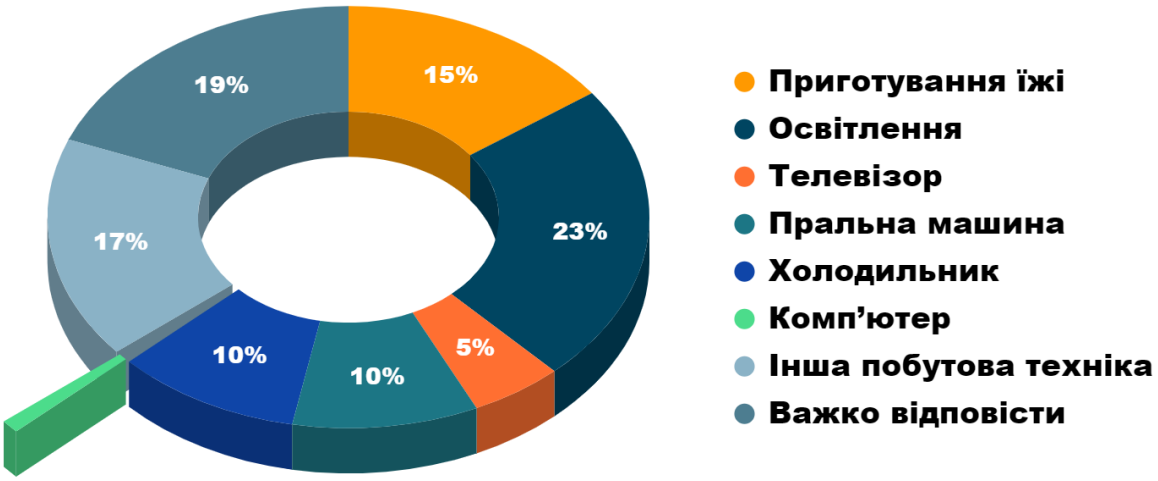
Рис. 3.4. Види енергоресурсів, на яких економлять респонденти (у %)

На питання: “Які види енергоресурсів Ви вважаєте найбільш витратними для себе і хотіли б на них зекономити”.

37% респондентів відповіли, що найбільше витрачають на теплопостачання, 29% відповіли що електроенергія, 18% газ, найменше голосів набрало пальне для автомобілів 5% трохи більше вода 5%. 4% респондентів взагалі не економлять енергоресурси.

Рис. 3.5. Які побутові потреби змушують респондентів витрачати найбільше електроенергії на їхню думку (у %)

На думку респондентів найбільше електроенергії витрачається на освітлення, так вважає - 23% респондентів, 15% вважають що на приготування їжі, 10% вважає холодильник, 10% пральна машина, 17% інша побутова техніка, таким чином ми маємо сукупність 52% респондентів, які витрачають найбільшу кількість електроенергії на побутові прилади.

На телевізор 5%, а на комп'ютер лише 1%.

19% респондентів взагалі не можуть визначитися.

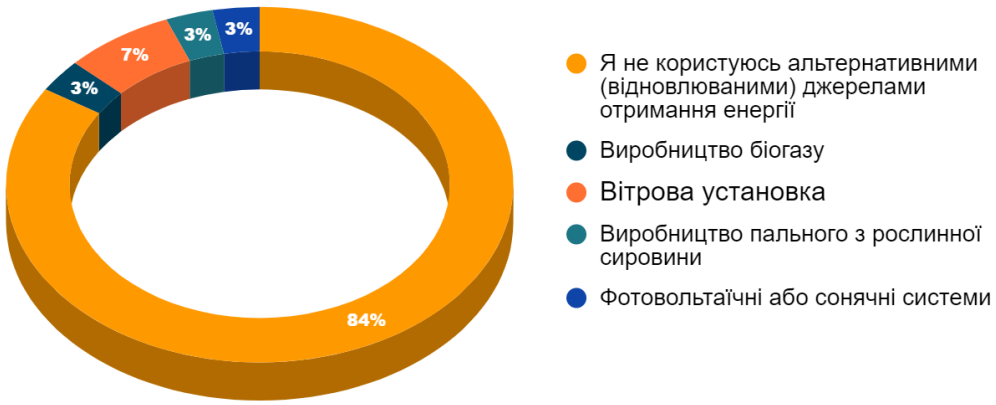
Рис. 3.6. Показники розподілу відповідей респондентів на питання: "На Вашу думку, яким чином краще всього економити енергію?"(у %)

33% респондентів вважає що найкраще для економії електроенергії підходять електрозберігаючі лампи та техніка. 21% вважає що треба завчасно вимикати прилади, якими тимчасово не користуються, 12% вважає, що треба використовувати альтернативні джерела отримання енергії, 11% респондентів думає, що краще якомога менше користуватися електроприладами, 10% відповіли, що потрібно використовувати лічильники, 8% утеплюють житло, а 5% респондентів вимикають світло.

У висновку ми бачимо, що лише 12% респондентів надає перевагу альтернативним джерелам енергії, тому що більшість респондентів надають перевагу іншим методам економії ресурсів.

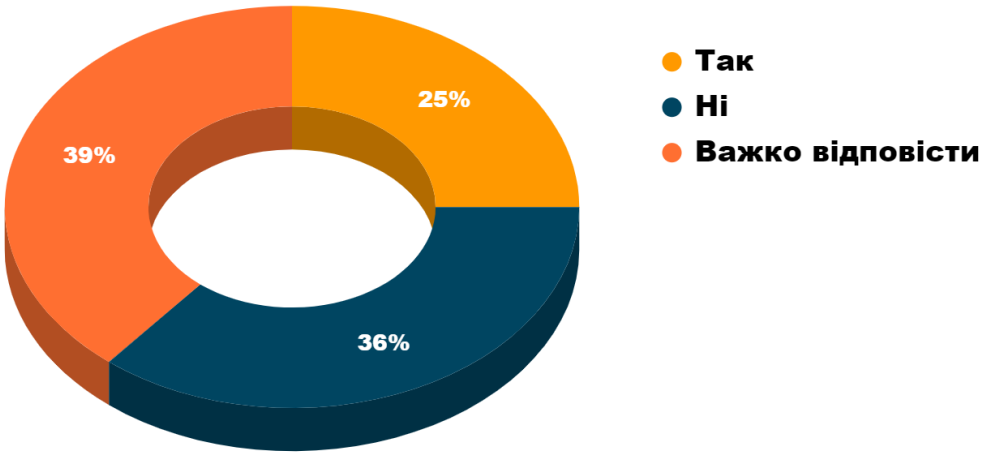
Рис. 3.7. Показники розподілу відповідей респондентів на питання: "Які альтернативні (відновлювальні) джерела отримання енергії Ви використовуєте?" (у %)

Більшість респондентів, а саме 84% взагалі не користуються альтернативними джерелами отримання енергії.

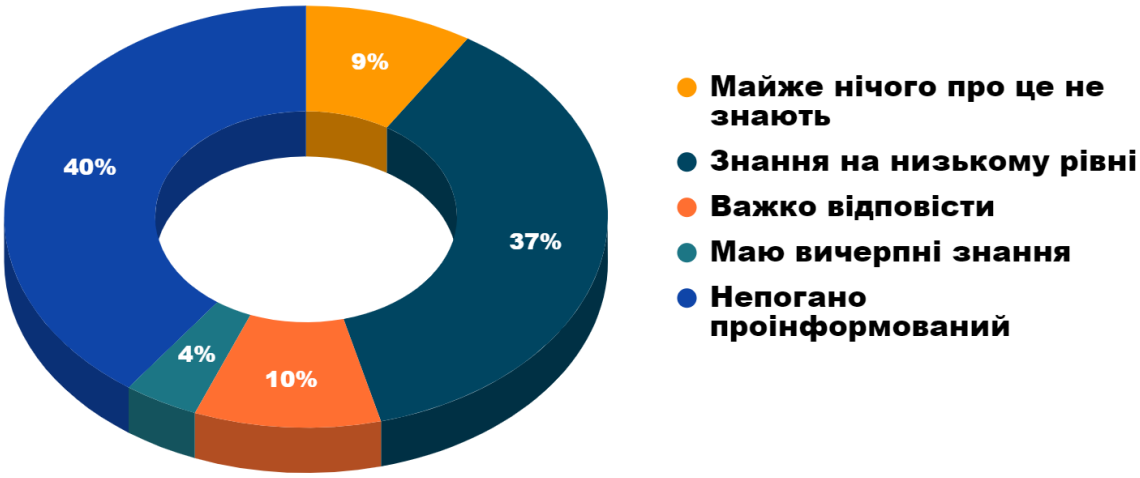
Але з респондентів, які користуються альтернативними видами отримання енергії найпопулярніша є вітрова установка, її обрали 7% від усіх респондентів, виробництво біогазу, пального із рослинної сировини, та фотовольтаїчні системи мають по 3%.

Рис. 3.8. Чи висвітлює на думку респондентів ЗМІ важливі проблеми енергоефективності та енергозбереження для питань національної енергетичної безпеки"? (у %)

39% респондентів не змогли надати чітку відповідь, чи висвітлюють ЗМІ проблеми енергоефективності, 25% респондентів вважає, що ЗМІ достатньо висвітлюють ці проблеми, але 36% вважає ні.

Рис. 3.9. Як респоденти оцінюють рівень власної обізнаності у питаннях енергозбереження"? (у %)

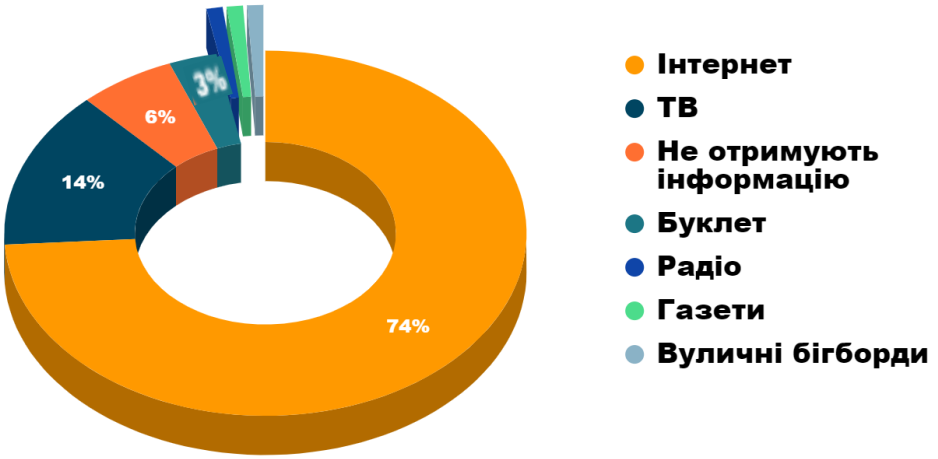

40% респондентів непогано проінформовані, а 4% мають вичерпні знання що складає генеральна сукупність в 44% тих респондентів, які мають певні знання, також ми маємо 10% респондентів, які не змогли визначитись,

37% зазначили, що мають знання на низькому рівні, а 9% майже нічого про це не знають, що в сумі складає 46% погано проінформованих респодентів.

Можна зробити висновок, що число респондентів, які мають певні знання, та тими, що не мають знання, рівна з невеликою перевагою в сторону погано проінформованих.

Рис.3.10. З яких джерел зазвичай респонденти отримують інформацію про енергозберігаючі технології та використання альтернативних (відновлюваних)джерел енергії (у %)

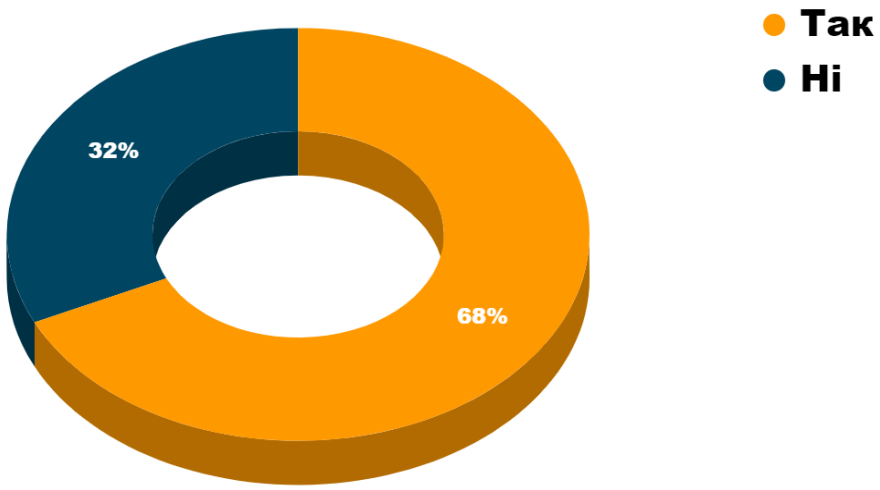
74% Респондентів отримують інформацію з інтернету

14% з ТВ

Лише 6% респондентів взагалі не отримують інформації радіо, газети, вуличні білборди, отримали разом 3%

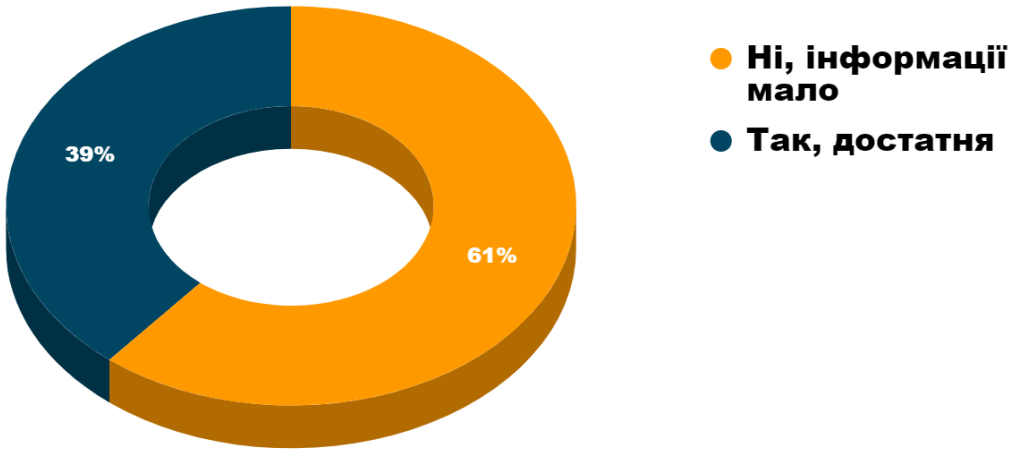
3% Респондентів отримують інформацію із буклетів.

Рис.3.11. Показники розподілу відповідей респондентів на питання: "Чи хотіли б Ви підвищити свої знання у галузі енергозбереження?" (у %)

Зважаючи на погане висвітлення проблематики з боку ЗМІ, 68% респондентів хочуть підвищити свої знання у галузі енергозбереження, 32% не мають такого бажання.

Рис.3.12. Чи достатня на думку респондентів кількість інформації про енергозберігаючі технології та використання альтернативних (відновлюваних) джерел енергії? (у %)

Також в підтвердження того, що ЗМІ не достатньо інформує молодь, є наступне питання, де ми бачимо, що лише 39% респондентів вважає, що ЗМІ надає достатню кількість інформації, а 61% респондентів вважає, що ЗМІ не

надають достатню кількість інформації, і, як ми бачили в питанні раніше, респонденти хотіли б покращити свої знання, але не мають такої можливості.

Декларація

академічної доброчесності

здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Бичков Антон Владиславович, студент ІІ курсу магістратури, заочної форми навчання, факультету соціології та управління, спеціальність 054 «Соціологія», адреса електронної пошти zzzmegatronzzz@gmail.com:

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Ставлення молоді до використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

19.12.2024 А. В. Бичков

Науковий керівник,
доцент, д-р філос. наук,
професор кафедри соціології
19.12.2024 В.О. Скворець